Authorized by — Lizenz — Izdošanas atļauja: ICD-OMBG :: Atbildīgais redaktors — Editor in-Chief: Kārlis Rabācs, vietnieks: Aleksandrs Liepa, redakcijas sekretārs: Maksis Cullitis; redaktori: Andrējs Rudzis (Minchenē), Harijs Mindenbergs (Eslingenā), Arnolds Šmits (sports), Zigurds Bārda (tehniskais tekārtojums)

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 57 (64)
Trešdien, 1947. g. 6. augustā

Iznāk otrdienās un piektdienās :: Izdevējs: Bavārijas apgabala latviešu komitejas uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa:: Redakcija: Günzburg/D. Bürgerm te - Landmann Pl. 7 t 82 :: Printed by Schwäb. Volksblatt, Günzburg/Don. Bürgerm. - Landmann-Pl. 7:: Metiens - Circulation: 4000

Noslēgts Dienvidslavijas un Bulgārijas pakts,

kas praktiski likvidē robežu starp abām valstīm

Bulgārijas un Dienvidslavijas valdības izdevušas kopīgu komunikē, kas vēsta, ka ministru prezidents Dimitrovs un maršals Tito pēc apspriedēm Belgradē parakstījuši plašu vienošanos par sadarbību un palīdzību abu valstu starpā.

Paredzēta kā savstarpīga militāra palīdzība, tā cieša saimnieciska un kultūrāla sadarbība. Vienošanās faktiski likvidē robežu starp abām valstīm, jo atcelti visi ierobežojumi ceļošanai no vienas valsts otrā, visdrīzākā laikā paredzēta arī muitas ūnija un nolemts kopīgi apsaimniekot visus īpašumus, kas atrodas pierobežā. Tālāk paredzēta ārpolitikas saskaņošana un īpašā klauzulā „cieša sadarbība" tam gadījumam, ja atkārtotos grieķu „provokācija" pierobežas. Beidzot nolīgts, ka Dienvidslavija atsakās no reparāciju prasījumiem pret Bulgāriju 25 milj. dolāru vērtībā.

„New York Herald Tribune" pie komunikē vēl piebilst, ka „militārā sadarbība" gan neesot tieši minēta, bet saprotams, ka tā iekļaujas vispārējā „ciešā sadarbībā". Saimnieciskās sadarbības ietvaros paredzēta kopīgi noteiktas valūtas apmaiņa, kā arī valstu saimnieciskās jaunuzbūves plānu saskaņošana. Pašā komunikē esot teikts: „Abas valdības jau izlēmušas veselu rindu konkrētu soļu rūpniecības, elektrofikācijas, raktuvju, lauksaimniecības, transporta un ārējās tirdzniecības jautājumu izkārtošanai." Sadarbība ārējā politikā esot paredzēta visos jautājumos, „kas vitāli abu valstu neatkarībai un drošībai".

Bulgārijas ministru prezidents Dimitrovs pēc atgriešanās savā zemē paskaidrojis, ka jaunais līgums varot noderēt par paraugu starptautiskai sadarbībai. Kāds Grieķijas valdības pārstāvis tai pašā dienā Atēnās izteicies, ka Bulgārijas un Dienvidslavijas līgums tieši apdraudot Grieķiju. Viņš pareģojis, ka abi ziemeļu kaimiņi tagad vēl atklātāk atbalstīšot nemierniekus Grieķijā.

UN Drošības padome pirmdien pārrunāja padomju priekšlikumu Grieķijas lietā — atsaukt visu ārzemju karaspēku no Grieķijas territorijas, uzvelt visu atbildību par līdzšinējiem notikumiem pašai Grieķijas valdībai, pieprasīt, lai visas 4 ieinteresētās Balkānu valstis, tas ir, Grieķija, Dienvidslavija, Bulgārija un Albānija atjauno diplomātiskos sakarus un tiešās sarunās izšķir savas domstarpības. Padomju priekšlikumu Drošības padome noraidījusi ar 9:2 balsīm. Par balsoja vienīgi Padomju Savienība un Polija. Kāds citas valsts pārstāvis pirms tam debatēs bija nosaucis padomju priekšlikumu par smieklīgu.

NYHT, BBC

Grieķija jūtas apdraudēta

Valūtas reforma Vācijā šobrīd vēl nav gaidāma

Vācu valūtas reforma šobrīd vēl neesot gaidāma, izteicies amerikāņu militārās valdības finanču nodaļas direktors Berlīnē. Uz preses pārstāvju jautājumu, vai viņš šajā gadījumā domājot naudas reformu vienas joslas vai visas Vācijas mērogā, direktors tuvākus paskaidrojumus nav devis. Viņš gan izteicies, ka ikvienas šādas reformas sekmes lielā mērā atkarāšoties no pārsteiguma momenta stipruma. Sīknaudas uzkrājēji, kas sevišķi rosīgi Dienvidvācijā, cerot valūtas reformu pārdzīvot izdevīgā veidā, bet varot arī notikt kas gluži pretējs.

Pārspriedumi par nepieciešamo vai it kā jau gaidāmo valūtas reformu Vācijā turpinājas nepārtraukti, pie kam saimniecības speciālistu domas dalās par to, kad šāda reforma būtu reālizējama. Pēdējā laikā pieaudzis to lietpratēju skaits, kas ir par drīzu reformu, ievērojot pieaugošas saimnieciskās grūtības un melnirdzniecības zelšanu. Vienprātīgs atzinums ir tas, ka stabila valūta un nokārtotas sabiedriskās finances nepieciešamas veselīgas Vācijas saimniecības izveidošanai. Tāpat atzīst, ka naudas sistēmas pārkārtojumi nedrīkstētu notikt tikai uz naudas īpašnieku un krājēju rēķina, bet sociālo netaisnību novēršanai pārkārtojumos būtu jāpiesaista arī mantiskie īpašnieki. Piekritīgās iestādes joprojām saņem lielā skaitā dažādus naudas reformas ieteikumus un projektus.

NYHT, NZ

Vācu sociāldemokrats apgalvo, ka Maskava vēlējusies, lai Hitlers nāktu pie varas

Pēdējais kādreizējo vācu sociāldemokratu laikraksta „Berliner Vorwärts" šefredaktors Štampfers, kas vadīja laikrakstu līdz tā slēgšanai 1933. gadā, tagad Berlīnē sociāldemokratu partijas kongresā paziņojis, ka viņš 1932. gadā vadījis sarunas ar padomju vēstniecību Berlīnē par kopīgu rīcību ar abām vācu strādnieku partijām — sociāldemokratiem un komūnistiem, lai novērstu iespējamību, ka Hitlers tiktu pie varas. Šai nolūkā Štampfers apmeklējis padomju vēstniecību, bet pēc tam turpinājis sarunas ar vēstniecības ieteiktu uzticības vīru — Vinogradovu. Sarunas tomēr beigušās bez panākumiem, jo 1933. gada janvārī Vinogradovs esot paziņojis: „Maskava vēlas, lai Hitlers tiek pie varas, jo ir pārliecināta, ka Vācija kļūs komūnistiska tikai pēc tam, kad Hitlers būs valdījis. Mūsu sarunu turpināšanai tāpēc nav nozīmes."

Štampfers apgalvojis, ka šos vārdus viņš varot atkārtot burtiski un viņš varot apliecināt atstāstīto sarunu gan ar zvērestu, gan arī ar lieciniekiem.

SL

Holandieši un indonēzieši paklausa Drošības padomes lēmumam un izbeidz kara darbību

UN Drošības padome Indonēzijas kara gadījumā rīkojusies ātrāk kā jebkad. Bez tam — ātrāk kā jebkad — arī karotājas puses atbildējušas, ka pakļaujas Drošības padomes lēmumam. Sestdien Drošības padome nolēma uzaicināt abas karotājas puses pārtraukt kara darbību Indonēzijā. Pirmdienas vakarā pulksten 18.30 pēc Viduseiropas laika kara darbība pārtraukta.

Austrālijas un Indijas valdības bija iesniegušas pieprasījumu apspriest Indonēzijas gadījumu Drošības padomē. Pie tam Austrālija savā notā atsaucās uz visstingrāko pantu Apvienoto Nāciju chartā — uz 7. pantu, kas paredz sankcijas pret miera lauzējiem. Saskaņā ar šo pantu Apvienotām Nācijām vispirms jāuzaicina vainīgās puses pārtraukt kara darbību. Gadījumā, ja tās atteiktos tam paklausīt, UN charta paredz, ka pret vainīgajiem jāvēršas visām UN loceklēm, vispirms ar saimnieciskām sankcijām, tad ar diplomātisko attiecību pārtraukšanu, bet, ja arī tas nelīdzētu, beidzot ar tiešu UN militārās varas ielaukšanos. Tikmēr, kamēr UN nav savas militārās varas, paredzēts, ka piecām lielvalstīm jādod visi līdzekļi, kas vajadzīgi šāda militāra spēka apbruņošanai.

Drošības padome ar 8 balsīm pret 0, Francijai un Beļģijai no balsošanas atturoties, sestdien nolēma uzaicināt Holandes un Indonēzijas valdības nekavējoties pārtraukt kara darbību.

AP diplomātiskais korespondents paskaidro, ka notā lietotais vārds „uzaicina" parastā valodā tulkots nozīmētu „pavēl".

Lai gan UN ģenerālsekretārs vēl sestdienas vakarā paskaidroja, ka UN chartā nav paredzēts termiņš, kādā valstīm uz šāda veida notām jāatbild, un esot jārēķinājas ar parasto diplomātisko novilcināšanos, atbildes tomēr saņēma jau pirmdienā. Vispirms atbildēja Holandes valdība, paskaidrodama, ka tā ir ar mieru uzaicinājumam paklausīt. Holandiešu virspavēlnieks Indonēzijā, pēc AP ziņām, gan bija piebildis, ka holandieši varot izpildīt rīkojumu pārtraukt kara darbību precīzi un ātri, bet viņš šauboties, vai izkliedētie indonēziešu partizānu spēki varēšot darīt to pašu pat tai gadījumā, ja viņu valdība to vēlētos. Pēc tā paša AP korespondenta ziņām, indonēzieši vispirms bijuši ar Drošības padomes lēmumu nemierā tāpēc, ka, kara darbību uzreiz pārtraucot, holandiešu varā paliktu divas trešdaļas no auglīgākajiem Jāvas apgabaliem, kamēr indonēziešu varā paliktu tikai mazāk auglīgi rīsa audzēšanas apgabali. Holandieši starplaikā jau ieņēmuši gandrīz visu Jāvas salu un Sumatras dienvidu daļu.

Indonēzijas valdības atbildē Drošības padomei arī teikts, ka Indonēzijas republika ir ar mieru kara darbību pārtraukt, bet prasa, lai abas armijas atvelk aiz demarkācijas līnijām, kādas noteiktas pagājušā gada oktobrī. Bez tam republikas valdība lūdz iecelt šķīrējtiesas komisiju, kurā būtu pārstāvētas vairākas valstis. Holandes valdība tad paziņojusi, ka kara darbību pārtrauks un tik drīz, cik vien iespējams, paziņos, kādus apgabalus ieņēmusi holandiešu armija. Šais apgabalos Holandes valdība uznemoties atbildību par mieru un kārtību.

Ātrie panākumi, ko guvusi Drošības padome, visumā radījuši apmierinātību pasaules politiķu aprindās. Pat arabu līgas ģenerālsekretārs, pēc UP ziņām, izteicies, ka šis ir pirmais reālais UN panākums.

NYHT, BBC

Brazilija varētu uzņemt 1,5 milj. iecelotāju

Brazilijas ārlietu ministrijas imigrācijas daļas vadītājs Latūrs paskaidrojis, ka Brazilija varētu uzņemt un absorbēt 1,5 milj. iecelotāju, bet tuvākā laikā gan nedomājot tik daudzus uzņemt. Direktors Latūrs preses konferencē paziņojis, ka reorganizēšot pašreizējo iecelotāju izmeklēšanas komisiju, kas jau darbojas Eiropā. Viņš piebilda, ka Brazilija izmēģinājuma kārtībā jau uzņēmusi 30.000 pārvietotu personu. Pēdējā grupa, kas ieradusies Brazilijā, viņu neapmierinājusi, jo tajā nav atradušies zemkopji. Tālāk direktors paskaidrojis, ka Dienvidbrazilijā vislielāko pretimnākšanu baudot itāļi. Brazilija pašlaik pārrunājot iecelotāju vervēšanu ar Holandes, Portugales un Itālijas valdībām.

NYHT

Obligātas virsstundas Anglijas strādniekiem

Anglijas valdība pirmdienas vakarā no jauna pārrunājusi nepieciešamos soļus valsts taupības programmas reālizēšanai. Ministru prezidents Etlijs paziņojis, ka visiem rūpniecības strādniekiem būs jāsamierinājas ar obligātu virsstundu strādāšanu, jo citādi nav iespējams pacelt produkciju.

Par visai zīmīgu uzskata apstākli, ka strādnieku valdība pārrunājusi arī angļu armijas samazināšanu, nenogaidot, kamēr Londonā atgriezīsies feldmaršals Montgomerijs, kas tieši šo sarunu dēļ pārtrauca savu ceļojumu un pašreiz atrodas atceļā no Austrālijas uz Angliju. Armijas samazināšanas plāns skārs britu bruņotos spēkus Austrijā, Grieķijā, Itālijā un Tuvajos austrumos.

Opozicijas līderis Vinstons Čerčils kādā konservātīvo partijas sanāksmē teicis ļoti asu, pret strādnieku valdību vērstu runu. Viņš visu vainu par jauno krizi Anglijā uzvēlis Etlija valdībai. Čerčils izteicies, ka vienas paaudzes laikā Angliju piemeklējušas divas lielas nelaimes — otrs pasaules karš un sociālistiskā valdība. Kapitālistu režīma laikā Anglija bez grūtībām varējusi padzīvināt 47 milj. cilvēku. Tagad valstij draudot bankrots. Noslēgumā Čerčils piebildis, ka konservātīvo partija atbalstīšot visu, kas kalpo nācijas interesēm, bet pretošoties visam, kas šķiet negudrs un nepamatots.

Pēc „Südwestfunk" ziņām, angļu strādnieku partijas aprindās spriežot par iespējamību, ka Ernests Bevins atstās ārlietu ministriju, lai uzņemtos vēl svarīgāku posteni — min, ka viņš varētu kļūt par saimniecības koordinācijas ministru. Šādas ziņas gan minēja arī pirms 3—4 mēnešiem.

Citām nelaimēm Anglijā pievienojusies vēl viena — ziņa, ka žīdu terroristi Palestīnā pakāruši divus angļu seržantus, izraisījusi negaidītu antisemītisma vilni. Liverpulē un citās pilsētās pūlis svētdien izdauzījis žīdu veikalu logus, bet Liverpules kapsētā aizdedzināta sinagoga. Londonas Istendā policijai tikai ar grūtībām izdevies izklīdināt pūli, kas kāvās pie bijušo žīdu karavīru kluba. Arī pirmdien nodedzināta kāda žīda galdniecība Mančesterē.

ASV un Anglijas apspriedes par Rūras apgabala ogļu ražošanu atliktas uz 12. augustu. ASV plāns paredz, ka Rūrā jāražo 350.000 t akmeņogļu dienā, kamēr tagad tur ražo 200—227.000 t dienā. Amerikāņi domā, ka ražošana jānodod pašiem vāciešiem, bet sabiedrotiem jāpatur tikai virsuzraudzības tiesības.

NYHT, BBC

Vai Argentīna grib radīt jaunu valstu bloku?

Štutgartes radiofons ziņo par jaunu izskaidrojumu Argentīnas prezidenta Perona kundzes ceļojumam pa Eiropu. Eva Perona, kas pēc Spānijas, Portugales, Italijas un Francijas apmeklējumiem vēl uzturas Eiropā un tagad viesojas Šveicē, sagatavojot ceļu sava vīra plānam radīt jaunu pasaules valstu bloku, kas nebūtu atkarīgs ne no ASV, ne no Padomju Savienības. Šai blokā Perons gribot iesaistīt Spāniju, Portugāli, Italiju un vēl dažas citas Eiropas valstis, kam pieder kolonijas vai citi aizjūras īpašumi, kā arī visas Dienvidamerikas latīņu valstis.

Kādi baltieši?

Štutgartes radiofons svētdien ziņoja, ka pēdējās dienās novērota pastiprināta baltiešu bēgšana no padomju okupācijas joslas uz Zviedriju. Bēgļi izsakoties, ka bēgot, lai izvairītos no piespiedu deportācijas. Zviedrijas valdība pašlaik apspriežot, ko ar šiem bēgļiem darīt.

Šo pašu DENAs ziņu sniedz arī vācu laikraksti, tomēr nepiebilstot, kas tie par baltiešiem.

Karstākā vasara, kas jebkad piedzīvota

Karstuma vilnis, kas piemeklējis lielāko daļu Rietum- un Viduseiropas valstu, pēc lietpratēju atzinuma vēl pieturēsies, un jau sākušas rasties bažas par nelabvēlīgu ietekmi uz ražām. Franču zemnieki nobažījušies par kartupeļu, pupu un lopbarības ražu, turpretim vīnkopji ar saulaino un karsto laiku apmierināti.

No Vidusfrancijas ziņo par dzeramā ūdens trūkumu un atsevišķiem mežu ugunsgrēkiem. Ūdens trūkuma dēļ no provinces pārcelta uz Parīzi kāda sanatorija. Silto laiku izmanto franču tūristi. Divu dienu laikā pagājušā nedēļā no Parīzes pa dzelzceļu vien izbrauca 100.000 personu. Francijā šī ir pirmā īstā vasara kopš kara beigām.

Itālijā karstums prasījis arī upuru. Konstatēti seši nāves gadījumi karstuma dēļ, un daudzi dabūjuši saules dūrienus. No Čechoslovakijas ziņo par ugunsgrēkiem un karstuma dēļ radītām viesulvētrām. Nodegušas 23 lauku mājas un daudzas saimniecības ēkas. Šelees ciemā Slovakijā bez pajumtes palikuši 200 cilvēku.

Vācijas meteoroloģiskā centrāle Badkisingenā ziņo, ka pagājušā nedēļā reģistrētas absolūti augstākās temperatūras kopš vispār izdara meteoroloģiskus mērojumus, tas ir, kopš apmēram 70 gadiem. Nirnbergā karstums sasniedzis 38,8 gradu ēnā. Vidējā gaisa temperatūra līdz 10.000 m augstumā līdzinājusies tropu apstākļiem. Raksturīgi, ka arī karstajās 1911. un 1921. gada vasarās augstākās temperatūras konstatētas tanī pašā dienā kā šogad — 28. jūlijā. Dienvidvācijā vietumis plosījušies ļoti spēcīgi negaisi.

Ar lielo karstumu izskaidro arī bērnu triekas pastiprinātu izplatīšanos šovasar Eiropā. Anglijā konstatēti 302 gadījumi, Austrijā 25 nāves gadījumi. Slimības gadījumu skaits pieaudzis arī Francijā un dažās citās valstīs. Austrijā vien, atskaitot krievu joslu, konstatēti 450 slimības gadījumu. Vācijas franču joslā līdz turpmākam slēgtas publiskās peldētavas, dejas grīdas un kino un aizliegtas sapulces.

NYHT

Vācu fabrikas Berlīnes amerikāņu joslā ražojušas kara materiālus svešai valstij

pārmeklējuši divas vācu fabrikas Berlīnes amerikāņu joslā un pēc tam izdevuši oficiālu militārās valdības komunikē, kurā teikts, ka šīs fabrikas „ražojušas kara materiālus kādai svešai valstij bez militārās valdības atļaujas un piekrišanas."

Amerikāņu militārā policija un pretizlūkošanas ierēdņi aplenkuši abas fabrikas, kas pieder pie slavenajām „Askania-Werke" un, fabriku telpas pārmeklēdami, atklājuši apslēptus precīzijas instrumentu krājumus: pusgatavus kompasus lidmašīnām, tankiem un zemūdenēm, aklo lidojumu ierīču spārnus un ķermeņa daļas, vienkāršus un vairākkārtīgus teodolitus, kas noder lidojušu ķermeņu, kā, piemēram, V1 vai V2 lidojuma ceļa novērošanai, zemūdeņu periskopus un citus precizijas instrumentus.

Pēc krājumu atrašanas apcietināti vairāki augstāki uzņēmuma vaditāji. „Die Neue Zeitung" pēc tam intervējusi uzņēmuma prokuristu Kukulu, kas paskaidrojis, ka no militārās valdības ziņojumā minētiem priekšmetiem pēdējā laikā ražoti tikai teodoliti. Pēc prokurista ziņām, 6 teodoliti, kuru vērtība sasniedz ap miljonu marku, ar „Askania" filiāles starpniecību krievu joslā nodoti krievu militārai valdībai. Esot domājams, ka krievi izmantošot šos instrumentus dzelzceļu uzmērījumiem. Kukula tālāk ziņojis, ka Askania uzņēmusi tirdznieciskus sakarus ar krieviem jau pirms divi gadiem, kad krievi okupējuši Berlīni. Pēc tam ražojumi nodoti vispirms uzņēmuma filiālei Teltovā, kas atrodas krievu joslā, „jo, kamēr mēs atrodamies amerikāņu joslā, krievi acīm redzot negribēja pie mums rādīties."

Abas nodarījumā iejauktās fabrikas amerikāņu joslā līdz turpmākam slēgtas. Amerikāņu militārās valdības pārstāvji paskaidrojuši, ka pat tai gadījumā, ja kara instrumenti nebūtu tagad ražoti un tie nebūtu nodoti svešai varai, nodarījums ir sodāms pēc militārās valdības likuma 43., kas paredz, ka visi kara piederumi bija jānodod.

NYHT, NZ

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 57 (64) 1947. g. 6. augustā

Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

PAR MUMS PAŠIEM

49 no 57 Bavārijas apgabala latviešu DP nometnēm iesūtījušas statistikas ziņas par jautājumiem, ko pieprasījusi Bavārijas apgabala latviešu komitejas informācijas daļa. Tā kļuvis iespējams sakopot ziņas par 26 568 latviešiem, kas dzīvo šai apgabalā. Trūkst ziņu par 1417 Bavārijas latviešiem, tātad par tik mazu daļu, ka rotētais izdevums, ko izsūta iestādēm, nometņu komitejām un laikrakstiem, ar pilnām tiesībām var saukties „Bavārijas apgabala latviešu nometņu statistikas pārskats par laiku no emigrācijas sākuma līdz 1947. gada 31. martam."

Statistikas nozīme nav noliedzama. Jānožēlo, ka mūsu apgabalu komitejas jau agrāk nav enerģiskāk kērušās pie šādu datu savākšanas un jācer, ka tagad, kad bavārieši parādījuši labu priekšzīmi, tai sekos arī citu apgabalu vadītāji. Blakus centrālās kartotēkas datiem tam būtu liela nozīme.

Bez statistiskām ziņām par latviešu skaitu, novietojumu, nodarbinātību, uzturu, sastāvu, arodu prasmi, pašdarbību un citiem pasākumiem, biļetenā ievietoti arī nometņu vēlējumi un sūdzības, kas iesūtītas līdz ar statistikas ziņām. Kamēr vēl nav pilnībā noorganizēta mūsu centrālo pārstāvniecību tiešā sazināšanās ar atsevišķām nometnēm, arī šiem vēlējumiem var būt sava nozīme, lai pareizāki izprastu, ko vēlas mūsu trimdinieki, ko viņi var un kur viņu nodomiem ir šķēršļi.

Vispirms statistikas biļetenā minēti trūkumi un grūtības, par kādām sūdzējušās nometņu vadības. Blakus sūdzībām par mazu iedzīvotāju skaitu, jauktu iedzīvotāju sastāvu, sarīkojumu telpu trūkumu un citām lietām, kuras novērst nav ne pašas nometnes, ne centrālo pārstāvību varā, minēti arī šādi kavēkļi sekmīgākai nometņu dzīves izveidošanai: darbā rīku un mācības līdzekļu trūkums, speciālistu trūkums, kursu trūkums. Sāpīgi lasīt, ka par iemeslu pasīvitātei min arī nesaskaņas pašu starpā un neatsaucību. Tā gan laikam ir parādība, ko novērst būs iespējams tikai pašiem nesaskaņu cēlājiem.

Kaut gan ziņas, kas ievietotas biļetenā, attiecas tikai uz laiku līdz š. g. 31. martam, par iemeslu vājai nometnes pašdarbībai vienā gadījumā minēts naudas trūkums, bet citā gadījumā 5% nodeva centrālai pārstāvniecībai — laikam tātad atkal naudas trūkums. Ka starplaikā trimdinieku finanšiālais stāvoklis nebūs uzlabojies, tas gan laikam nevienam nav īpaši jāsaka. Bet vai arī te vienīgā izeja nav aktivitātes vairošana un nevis roku nolaišana un gaušanās par trūkumu? Starp iemesliem, kas kavējot nometnes veiksmīgo darbu, minēta arī iesaistīšanās armijas darbos. Vai tiešām esam tik tālu, ka nometnes pašdarbību sākam uzskatīt par pašmērķi, un to, ka kāds atrod reāli atalgotu darbu ārpus nometnes, jau pieskaitām „normālās" dzīves traucējumiem? Jācer, ka nometne, kas par šo žēlojas, starplaikā būs no sava ēršķrozītes miega pamodusies.

Atsevišķā nodaļā biļetenā ievietoti nometņu ieteikumi mūsu centrālām iestādēm. Pavisam minēti 29 ierosinājumi, Diemžēl, veseli seši šādā vai tādā veidā prasa izbeigt strīdiņus. Vairākos ierosinājumos prasīts lielāks atbalsts nometņu kultūrāliem sarīkojumiem, starp citu noorganizējot lektoru kadru. Vairākos ierosinājumos dažādos veidos prasīts arī ciešāks kontakts ar centrālo pārstāvību — lai pārstāvji apmeklē nometnes un informē par savu darbību, lai dod norādījumus par mūsu izredzēm un vēlamo stāju. Prasīts, lai enerģiski kārto izceļošanas lietas, lai vairāk rūpējas par izskrīnētiem un par darba nespējīgiem. Prasīts, lai ierobežo nevēlamas literatūras izplatīšanu. Atsevišķā ierosinājumā prasīts, lai LCK organizē centrālu pasta iestādi tiem, kuru adreses nebūtu zināmas.

Noslēgumā pārskata sastādītājs L. Rumaks aizrāda, ka statistiskās ziņas varētu būt bijušas pilnīgākas, ja ziņu sniedzēji būtu veltījuši darbam lielāku rūpību un paši būtu nākuši ar jauniem ierosinājumiem.

Bavārijas apgabala komiteja darbu turpina. Pārskata biļetenu par otru š. g. ceturksni sāks sakārtot tuvākā laikā. Darbs arī ir jāturpina. Un ne tikai jāturpina, bet arī jāpaplašina pašā Bavārijā, un visos citos apgabalos, jo tikai tad, kad būsim patiesi informēti par sevi, varēsim cerēt sekmīgi informēt par mūsu stāvokli arī citus. Un vajadzība informēt citus par mūsu stāvokli vairojas no dienas dienā. A. L.

Biroja darbinieki pārskolojas

Radioaparāti un to piederumi, maiņstrāvas kondensātori, kas pagatavoti bez speciāliem instrumentiem un ar primitīviem darba rīkiem, lauksaimnieku pagatavoti mēteļi, skolnieku un grāmatvežu šūti uzvalki un no vecām drānām pagatavotas modernas dāmu cepures — tie ir tie eksponāti, kas visvairāk pārsteidz Augsburgas Hochfeldas latviešu nometnes Tautas augstskolas viena gada darbības skatē. Darba klāsts ieņem Hochfeldas visas latviešu tautskolas un ģimnazijas telpas un to atklāja Hochfeldas latviešu komitejas priekšsēdis prof. J. Burtnieks, bet ar izstādītajiem darbiem iepazīstināja tautas augstskolas vadītājs A. Linde.

Tautas augstskolā pašreiz māca daiļamatniecību, radiotechniku, automechaniku, elektrotechniku, elektroinstallāciju, metallapstrādāšanu, drēbnieku un kurpnieku arodus, valodas, vispārējās zinātnes un arī putnkopību un dārzkopību. Klausītāju ir ap 700, ne vien no Augsburgas abām nometnēm — Hochfeldas un Haunštetenes — bet arī no tuvākām kalniņu nometnēm. Tautas augstskolas arodu apmācības obligāti iesaistīti arī visi ģimnazijas audzēkņi. Apmeklētāji ir dažādu profesiju pārstāvji. Piemēram, jauno daiļamatnieku vidū ir daudz agrāko biroja darbinieku, skolotāju, mācītāju. Zēnu — ģimnazistu lielākā daļa interesējās par metallapstrādāšanas un mechanisko nozari, bet ģimnazistes visvairāk iecienījušas rokdarbus un frizieru amatu.

Tautas augstskolas darbu skatei pieslēgušies arī Augsburgas latviešu mākslinieki, aizņemdami ar saviem darbiem vairākas istabas ģimnazijas telpās. Vairākus darbus izstādījuši M. Krūmiņš, A. Ogule, J. Zvirbulis, J. Zuntaks, H. Sils un K. Mednis. Tiem E. Ubāna kundze pievienojusi savu no dzimtenes līdzpaņemto prof. K. Ubāna gleznu kolekciju.

Skates atklāšanas dienas vakarā Tautas augstskolas vadība ar mācību spēkiem, audzēkņiem un lūgtiem viesiem pulcējās darbības atcerē nometnes sarīkojumu telpās. Prāv. Kullītis teica Īsus dievvārdus, pēc kam Tautas augstskolas vadītājs A. Linde sniedza darbības pārskatu. Pēc apsveikumiem prof. Dr. chem. B. Jirgensons nolasīja interesantu referātu par dažām aktuālām problēmām zinātnē un technikā. Vairākus jaukus vijoles solo gabalus spēlēja A. Jaunzems, Dr. P. Cukura klavieru pavadījumā.

A. Rudzis

Dānijas cukurbiešu laukos

Lolandes-Falstera salā ir lielākie cukurbiešu lauki Dānijā. Tos savieno šaursliežu dzelzceļš, pa kuru rudenī bietes nogādā uz fabrikām, kādu te ir 7. Šopavasar Beridsgarda muižā ierīkoja īpašu nometni biešu retinātājiem. No ap 200 tās iemītniekiem-bēgļiem, kuri te atsūtīti, trešā daļa ir latvieši, pārējie — igauņi, poļi un besarābi. Nometnes rīcībā 5 smagās auto mašīnas, kas strādniekus izvadā pa darba vietām. Darba laiks no plk. 7 rītā līdz 5 pēcpusdienā. No izpelņas 3,50 kronas atvelk par uzturu.

Tas ir viens fakts, kas liecina par latviešu bēgļu dzīvi Dānijā. To labi papildina un ilustrē izraksts no kāda Dānijas tautieša vēstules. Lūk, ko viņš raksta:

„Esmu patlaban novietots lauku darbos, bet ģimeni pārcēla cituviet. Agrāk varēja strādāt nometņu tuvumā, bet tagad darbu ierāda neatkarīgi no dzīves vietas, daudzreiz pat ļoti tālu no pēdējās. Pašreiz mani no ģimenes šķir 400 km attālums. Jūtāmi samazinājies arī tīrais atalgojums. Agrāk visa alga palika pašam, bet šogad apm. $^2/_3$ jāsamaksā par kopmītnē dzīvojošās ģimenes uzturēšanu. Vieniniekiem tādēļ ir lābāks stāvoklis. Pašreiz pelnu dienā 10—12 kronu. Dārņu tirgus ir tiešām bagātīgs, normēto produktu maz. Kartītes bēgļiem neizdod, kādēļ sevišķi izjūtam apģērbu trūkumu, kas ir normēti. Tagad gan sola izsniegt kartītes apģērbu iegādei arī bēgļiem. Darba pienākumam pakļauti visi līdz 50 g.v., neatkarīgi no profesijas vai zināšanām. Nepieradušam lauku darbs šeit diezgan smags, kaut arī lauksaimniecība ievērojami mechanizēta. Jāstrādā ļoti veicīgi, pat smēķēt liegts."

Turpinoties nometņu pārvietošanai, likvidētas Silkeborgas un Rungstedtes nometnes. Pirmās iemītnieki pārcelti uz Kjersingas, bet otrās uz jauniekārtoto nometni Kopenhagenā. Par latviešu pārstāvi pie Dānijas Sarkanā Krusta 1946. g. septembrī ievēlēja V. Briedi, bet LJKS Dānijā centrālās valdes priekšsēdis ir P. Megnis. Daļa baltiešu no Dānijas gatavojas izceļot uz Kanādu, bet aizbraukusi pagaidām ir tikai viena ģimene. Dažas sievietes saņēmušas darba atļaujas Anglijā un tuvākā laikā cer pārcelties uz turieni.

Iezīmīgs notikums Dānijas latviešu dzīvē bija amerikāņu kuģa „Joseph M. Medill" ierašanās Kopenhagenas ostā. Kuģa kapteinis ir latvietis — N. Grīniņš. Vecais jūras vilks, kas pasaules jūras šķērsojis jau vairāk kā 20 gadus, 1939. g. rudenī, karam sākoties, atradies ceļā no Murmanskas uz Franciju. Pēc Francijas sakāves un Latvijas okupācijas viņš devies uz ASV. Pēc 5 gadu nodzīvošanas Amerikā, gan šī laika lielāko daļu pavadot atkal uz jūras, Grīniņš ieguvis ASV pavalstniecību un pēc eksāmena arī tiesības ieņemt kapteiņa vietu uz amerikāņu kuģiem. Kopenhagenā Grīniņš apmeklēja arī latviešu sanāksmes un iepazinās ar šejienes dzīvi. J. Vst.

Nometņu dzīve

Bērnu svētkus 3. augustā Lībekā rīkoja turienes latviešu organizācijas YMCAs ierosmē un militārās pārvaldes komandiera plkv. Kuka protektorātā. Bērnu svētkus 7. sept. rīkos arī Valkas nometne.

Rīdas nometnē (Austrijas angļu joslā) atsevišķas ģimenes un personas izbraukušas uz Venecuelu, Kanādu, Braziliju, Angliju un Čīli. Nometnē daudz darba nespējīgu ģimeņu, kuru stāvoklis ar darba spējīgo tautiešu aizbraukšanu kļūst vēl neapskaužamāks nekā līdz šim. Kāds tas var kļūt nākotnē, secināms no tā, ka militārās iestādes jau paziņojušas, ka kurināmā norma nākamai ziemai noteikta 400 g vienai personai pa dienu.

Norīkošanai darbā vācu darba pārvalde uzaicinājusi ierasties tos 25 Artilērijas nometnes latviešus Lībekā, tāpat arī igauņus un lietuviešus, kas līdz šim bija reģistrēti kā nenodarbināti. Šis ir pirmais gadījums, kad Lībekā pielietots kontrolkomisijas rīkojums par nometņu nenodarbināto iemītnieku pakļaušanu vācu darba pārvaldei.

Skolotāju sanāksmē Darmštatē nolemts lūgt Vācijas izglītības ministrijas Štutgartē, Frankfurtē un Minchenē atzīt latviešu trimdas vidusskolu beigušo diplomus, kas reizē dotu tiesības absolventiem iestāties Vācijas augstskolās.

Saules nometnē Gestachtā, kur pašlaik vēl pāri par 1200 iedzīvotāju, kooperātīvajā kopā 257 dalībnieki. Kopa apgādā ne vien savu nometni, bet lielā apgrozībā arī dažādās Ziemeļvācijas nometnēs izstrādātos amatnieku ražojumus. Bez tam kopa noorganizējusi reizi nedēļā nometnes iedzīvotājiem auto satiksmi uz Lībeku un izrīko ekskursijas. Kooperatīva valdes priekšsēdis ir E. Tomass.

Ierobežojumi par Insulas nometnes slēgšanu tūristiem bērnu trieka dēļ Berchtesgadenas apkārtnē atkal atcelti, jo apstākļi uzlabojušies.

Ar mašīnām un kapļiem

VĒSTULES NO DARBA NOMĀTNĒM ANGLIJĀ

No Anglijas darbā aizbraukušie tautieši raksta:

„Mēs, ap 200 cilvēku, latvieši, lietuvieši, igauņi un ukraiņi, tagad esam novietoti YMCAs nometnē. Nometnes vadītājs ir 78 g. vecs anglis, bet viņa tuvākie palīgi 3 poļi no bij. Andersa vienībām. Esam pēduši, apņūpēti un arī par darbu nevar sūdzēties. Darbos no rītiem mūs izvadā smagās mašīnās, kā tas še parasti, daži uz darbu brauc arī ar angļu patapinātiem divriteņiem.

Strādāju fermā. Visus darbus tur veic ar mašīnām. Zirgu vietā traktori, kuŗus vada angļu strādnieki. Traktori velk plaujmašīnas, siena grābekļus. Siena presi arī darbina traktors. Pat kartupeļus vago ar traktoru. Mūsu darbs ir sakņu dārzu, kartupeļu un citu kultūru ravēšana. Darām to ar gaŗos kātos iestiprinātiem kapļiem. Labā laikā palīdzam arī pie siena ievākšanas, bet lietainās dienās strādājam pie vecas kūts pārbūves. Darbs patīkams, prasa fizisku piepūli, ceļ ēstgribu un stiprina muskuļus. Darba laiks no pl. 8 līdz plk. 17, ar stundas pārtraukumu pusdienas laikā. Saulainās dienās varam strādāt arī ilgāk, pie kam par katru virsstundu saņemam 2 šiliņi 1 pensu virs parastās nedēļas algas, kas ir 80 šiliņu, bet, atvelkot nometnei maksu par pajumti un uzturu, paliek 53 šiliņi. Sestdienās jāstrādā līdz plk. 13, bet sestdienās un svētdienās par katru virsstundu maksā 2 šiliņus 6 pensus.

Uzturs nometnē labs. Katru rītu, uz darbu braucot, dabūjam pusdienai līdz 6 šķēles maizes ar sviestu, desu, zivi, marmelādi vai jēra gaļu. Katram izdota īpaša soma sviestmaižu ielikšanai ar aluminija kārbu un termospudeli kafijai vai tējai. Tie no mums, kas šurpu braucot neesam lolojuši cerības uz vieglu dzīvi un sevišķu laimi, esam apmierināti. Daži fizisku darbu nepieradušie gan pirmajās dienās rādīja drūmas sejas."

Kāds cits tautietis no Stretfordas apkārtnes, kur kādā nometnē novietoti 105 latvieši, raksta:

„Še esam tikai lauku darbos norīkotie un tikai vīrieši, jo Anglijā sievietes lauku darbus strādā reti. Tāpēc precētiem pāriem, kas vēlas strādāt lauksaimniecībā, rodas nevērtības: vīri nevēlas iet fabrikās, bet uz laukiem abi kopā neiet. Tīra izpelņa pēc tam, kad samaksājam par mītni un uzturu nometnei, ir 55 šiliņi nedēļā. Tuvākā pilsēta mums Lemingtona, jābrauc 40 minūtes ar vilcienu. Bet dzelzceļi ir dārgi, 18 km maksā 2 šiliņi 3 pensi. Bet par to vilcieni ļoti ērti, braucēju maz."

Lelles un cilvēki

1000 PASŪTINĀJUMU GADA LAIKĀ

Zilas un brūnas acis... Smaidi, sirsnīgas sejas. Kur tas ir? Saules nometnes sieviešu rokdarbu darbnīcā Gēsthachtā. Cleminš labdienas vietā saka — skaisti! un ilgi apbrīno krāsainu rakstu izmargotus tērpu gabalus.

Darbnīcas vadītāja Hermine Knezinska stāsta, ka pašlaik top vienpadsmitais tautas tērps, kuram katram vajadzīgas 300 rūpīga darba stundas, bet tuvākās dienās būs pavelkts tūkstošais pasūtinājums pirmajā darba gadā.

Sevišķi daudz bijis balto darbu, kuŗus vairākos gadījumos vajadzējis gatavot arī angļietēm, francūzietēm, holandietēm un beļģietēm; tad izvilkumu darbi, visāda veida adījumi. Raibie Tirzas cimdi vēl arvien ir iemīļotāki nekā citu novadu rakstaiņi. Tāpat daudz pasūtinājumu bijis tautiskajām jostām, prievītēm, matu tīkliņiem utt. Darbības daudzpusību, prasmi un gaumi čaklajā kopā apliecina arī sieviešu apģērbu šuvējas, kuŗas no dažādiem sagādātiem drānu gabaliem veido glītus tērpus.

Turpat blakus citā barakā atrodas lelļu darbnīca. Tur apmeklētāju „kā dzīvas" apsveic miniatūras rucavietes, nīcietes un bārtietes, kuŗām vajadzīgas 120 darba stundas katrai. Te 8 darba mēnešos izgatavotas 90 lelles — tautu meitas, no kuŗām lielākā daļa aizceļojušas uz ārzemēm, bet viņu darinātājas joprojām ir vēl še. Pēdējā laikā lelles iecienītas arī kā veltes kāzu dāvanām. Meistarienē I. Zoka parāda visādas lupatiņas, zeķu stulmjus, konservu kārbas, stiepulītes, dziparus, dzijas, šādiņas, pērlītes... Un, lūk, kāda angliete no Londonas raksta: „Ja jūs varētu darbnīcu pārcelt uz Angliju, jūs drīz kļūtu bagātas, cienītas lēdijas. Jūsu brīnišķīgā tautu meita ir ieguvusi manu viesu un pazīstamu jūsmīgākās uzslavas."

Bet „cienītās lēdijas" ir arī pārvietotās personas, darbnīcu viņas nekur nevar pārcelt, viņas nekāro kļūt bagātas... Viņas grib strādāt un dzīvot cilvēcīgos apstākļos; viņām gribētos, lai tām arī pašām būtu sava māja, ne tikai viņu darinātājām lellēm. —it.

Arī franču joslas skauti brauks uz Parīzi

Latviešu skautu vienība miera džamborejā Parīzē būs lielāka kā sākumā domāts. Franču militārā valdība izkārtojusi braukšanas iespējas arī savas joslas baltiešu DP skautiem. 15 latviešu skauti R. Čaka vadībā jau pulcējušies īpašā nometnē Baden-Badenā un tuvākās dienās uz Parīzi izbrauks savrupēji. Baden-Badenā mūsu skautiem pievienosies arī neliela vācu skautu grupa, kas organizējusies franču joslā.

Galvenā Baltijas tautu DP skautu grupa uz Parīzi izbrauks no nometnes Hanavas tuvumā. H. M.

Ieteic DP izceļot uz franču Gvajānu

„Daily Mail" ievietojis kāda Parīzes lasītāja vēstuli, kuŗā tas ieteic dot Eiropas DP iespēju novietoties uz dzīvi par kolonistiem franču Gvajānā, Dienvidamerikā. „Liekas, nevienš nezina, kur novietot tūkstošiem DP," raksta lasītājs, „lai gan daudzas zemes cieš no strādnieku trūkuma. Lielākā daļa no tām ir tropiskas zemes, bet baltie ļaudis var tur dzīvot un dzīvo, un daudzi nekad vairs neatgriežas Eiropā.

Pirmajā vietā manuprāt būtu minama Franču Gvajāna, kas ātrā gaitā pārvēršas par džungļu zemi. Klimats tur ir daudz labāks nekā Rietumafrikas piekrastē. Tur aug visādu sugu meži un reti stādi lielā pārpilnībā. Kāds Šveices lopkopis pierādījis, ka tur iespējama sekmīga lauksaimniecība, un slavena ir kolonijas Pestīšanas armijas iekārtotā dārzsaimniecība.

Franču valdība visādi pūlējusies palielināt iedzīvotāju skaitu. Uz turieni pēc sacelšanās deportēti Indokīnas dumpinieki, pielietota piespiedu nometināšana, kas ir liela kļūda, un pašreiz organizē Martinikas salas laukstrādnieku iecelošanu. Abi pirmie paņēmieni būtu devuši sekmes, ja deportētajiem būtu atļauts ņemt līdzi ģimenes.

Kolonija reiz piedzīvojusi ziedu laikus, un vēl tagad pastāv lielu muižu atliekas, daļēji aizaugušas džungļiem. Ar dažiem tūkstošiem imigrantu un nedaudz amerikāņu materiālu, traktoru uc., šī zeme varētu kļūt pat bagātāka un izdevīgāka nekā tās kaimiņš — Holandes Gvajāna. Nedaudzie iedzimtie, kas visumā ir miermīlīgi un inteligenti, domājams, sadarbotos ar iecelotājiem savas zemes rūpnieciskā un saimnieciskā attīstīšanā. Amerikāņi izbūvējuši ceļu un lidostu. Šo iesākumu varētu veidot tālāk DP."

SAIMNIECĪBAS PULSS

Kanāda ražo divreiz vairāk tērauda nekā pirms kara. — Nākamos trijos gados Vācijai nepieciešams ievest pārtiku, izejvielas un ražošanas līdzekļus 9 miljardi dolaru vērtībā. Trešdaļu no šīs summas var segt ar vācu eksportu, bet divas trešdaļas jāsagādā ar ārzemju kredītiem. — Vairāk kā pusi no jauniem tirdzniecības kuģiem ar koptonnažu 3,85 milj. BRT, kas paredzēti pasaules tirdzniecības flotes atjaunošanai, būvē Lielbritanija. — Hidroelektriskās strāvas ražošana Vācijas amerikāņu joslā sausuma dēļ sarukusi par 12,5%. Strāvas apmaiņā ārpus joslas enerģijas bilance pasīva par 30%. — ASV dzīvo 7% no pasaules iedzīvotājiem, bet pārtikas un patēriņa preču nozarē ASV ražo 40% no pasaules produkcijas. — Anglijā 700.000 ogļraču gadā iegūst 200 milj. t ogļu, bet ASV 475.000 ogļraču gada produkcija ir 900 milj. t, vai relātīvi sešas reizes vairāk nekā angļu ogļračiem

Profesora Jāzepa godināšana

Cienītie lasītāji! Es saļūtu, ka būtu apsteigšus, ja es neteiktu paldies par viņu lieko un skaisto, pie kā mēs viņu kavēsim. Senāk savās svinēšanās nekad daudz nemēdzu dot, bet tā kas bijis. Allaž likumsakarīgi vēl nepabeigts, nebūtiski uz priekšu, kas darāms sapņos vēlējām spēkiem, ko var darīt vēl tūlīt jākeras klāt. Tagad mana tiesā darīta. Ja mēs tagad atrēlējāmies no tā, ar kō mēs nākotnē kopā, tad to daru pirmā kārtā. Es zinu, ka jaunie saviem vecākiem pārdīja 84. dzimšanas dienu vidēji parādīja 94. dzimšanas dienu gadījumā. Zuikas vīru koris koncertam atsūtīdēja ar Latvijas himnu un pārpildītā teātŗa klausītāju sumināja Jāzepu Vītola vārdotāji, ka visur, kur vien kā apsēlinot, ka visur, kur vien dienas vada latviešu trimdinieki, viņi domās būs kopā ar profesoru, ka to vienmēr pavadīs tautas domas un pateicība.

Profesors Jāzeps Vītols šobrīd atrodas Lībekas latviešu slimnīcā. Šīmdienas dienas rītā viņu sveica Šlezvigā-Holšteinas apgabala latviešu labdarības komitejas priekšsēdis St. Ceklis St. (loksni). viški, apsveicēji no Baltijas komp. H. Ģ. un Špakevičs.

Kad vēl ārtrī ierad Kalniņš, ņemtnēju mitējas ditorijā aplaudēja tējas vārdu nodeva L. aploksni), štāvis J. tiskā rakstā.

Koncertnoja profesora Annija V Latviešu uzskatāmā Lībekas

No dažu rakstu minama bas komitejas kora Mendeļsprof. Jāzepa kora pirmatera Dieva svelkums les, H. Bēču mācītāja Jāzepu Vītola sūtījuši sabiedriskā zācijas.

Klāras Zāles Pār

DZEJOĻI, GRĀMATU DRAUGA A

Klāra Zāle ir vienīgā dzejniece, kuras lapsenā zināmi nopelni kādnozarē Eglaja literatūras studijai. Šī studija lekcijas lasīja arī par Rainera Marijas Rilkes, asonancēm utt. Kur kas no visa tā kļuvis par jaunās dzejnieces īpašumu, ko redzam tās pirmās grāmatā Pārpasaule. Diezgan bieži Zāle operē ar asonancēm (naktis — acis, balss — rasa), dažreiz itin veiksmīgi, citreiz bālak. Tāpat viņa ne pārāk bieži respektē stingro metriku, bet skandējais pantmērs, gan ietekmēdams dzejoļu ritmiku, tomēr nav parādīties ar spilgtākām pazīmēm. Dzejniece mīl arī dažu neparastu salīdzinājumu un metaforu (Gaiss kļūst sarecējis. Pusnakts skaistums ieņem manā pulsā. Kā grēka ābols sirdī pacelas. Es glāstu akmeni, un manā dzirkstīs šķelas). Šādos gadījumos vairākkārt priecājamies par dzejnieces oriģinālām dzejas gleznām, bet ne ikreiz varam atrast tām pamatīgu motivāciju — kāpēc vai pārsteidzošu salīdzinājumu sāpēs, tāpat par dažām dzirkstīšanu, kad to glāsta mīļās sievietes roka.

Runājot par izteiksmes modernismu, tā ģimenē Pārdegšanā jāuzsāk ar kāpēc ļoti jūtamu izpaudušos Zālei tendenci. Proti, viņa mīl tradicionālā dzejas stilistus priekšstatus, kas ietverti dzejas valodā skietas pat vienkārši. Piemēram, dzejolī Ja tu zināsi (18) vienā pašā atrodama virkne tādu priekšstatu: saits kamolīts, pavasara zvani, rieta lāsma, zvaigžņu bura, brīves laiva, teikumu varavīksne, viļņu mirdzums. Papildināsim no citiem dzejoļiem: skūpstu saldēme, zeltaina zvaigznoti augstumi, pasakas zilgā tālums, zemes daiļums, sapņu debesis. Liekas, tuvāka Zālei ir tradicionāla daiļuma pasaule. Teorētiski var iedomāties, ka dzejnieces darbi un nedarbi rotā ar mūsdienīgu elementiem. Pagaidām šādu saikņu nevar vēl īsti runāt, bet nākotnē tās būs rūpīgi jāvēro, kāds ir Zāles darba būtu rūpīgi jāvēro, kāds

Chronika

Kāja lauzusi dr. Vilhelmīna Grāpa 70 gadu atzīmes 24. augustā Grevenē. 23. un 24. augustā Grevenē notiks arī latviešu preses biedrības dāmu jos- un kopā pīšanas pulciņa un rakstnieku

Brāļa Skujiņas grāmatu Mani brāļi draugi ar J. Soikana zīmējumiem un V. Valdmaņa ilustrācijām izlaida J. Alkšņa apgāds Altgrāmata. Tas pats apgāds izdevis arī Ludvika Bērziņa stāstu Meži deg ar A. Grundes zīmējumu vāku.

Trimdas laika humoristisku un satīrisku stāstījumu sakopojumu Komplekss darbi un nedarbi rotā latviešu izdevis J. Daņkens Vestfālenē.

Dr. phil. Vilnis Vitands Hermanovskis beidza Stenfordes tehniskās augstskolas Filozofijas fakultāti ar diplomu filozofijas grādā. Ar saviem 25 gadiem viņš ir pirmais latvietis, kas ieguvis šo mācības iestādi.

Ar no runājuši les izteik dēļ, ka kas visva „ko", bet tiesi izte Zālei vēl veidotieš tum, ko tād jāatzī spilgts šu gadīšanās vienreizīg lappusē, k ka: „Rau zeme tev ta gan ko daļā ceņš kiem ter daļas dze jektīvais niece ir la tas postu, rēties pāš nav vairs jūsmīgi v dzejoļos. vienalga Gaisa nav dvesmu."

...ņām un

VĒSTULES NO DARBA NOMETNĒM ANGLIJĀ

...sievietes lauku darbus strādā ret. Tāpēc precētiem pāriem, kas vēlas strādāt lauksaimniecībā, rodas nelielas ērtības: viņi nevēlas iet fabrikā, bet uz laukiem abi kopā nelīdz. Tīra izpelņa pēc tam, kad samaksāts par mītni un uzturu nometnei, ir 55 šilingi nedēļā. Tuvākā pilsēta mums Lemingtona, jābrauc 40 minūtes ar vilcienu. Bet dzelzceļi ir dārgi, 18 km maksā 2 šilingi 3 pensi. Bet par to vilcieni ļoti ērti, braucēju maz."

Lelles un cilvēki

1000 PASŪTINĀJUMU GADA LAIKĀ

Zilas un brūnas acis... Smaidi, sirsnīgas sejas. Kur tas ir? Saules nometnes sieviešu rokdarbu darbnīcā Gēsthachtā. Cleminš labdienas vietā saka — skaisti! un ilgi apbrīno krāsainu rakstu izmargotus tērpu gabalus.

Darbnīcas vadītāja Hermīne Kyezinaka stāsta, ka pašlaik top vienpadsmitais tautas tērps, kuram katram vajadzīgas 300 rūpīga darba stundas, bet tuvākās dienās būs pavelkta tukstošais pasūtinājums pirmajā darba gadā.

Sevišķi daudz bijis balto darbu, kuros vairākos gadījumos vajadzējis gatavot arī anglietēm, francūzietēm, holandietēm un beļģietēm; tad izšuvumu darbi, visāda veida adījumi. Gaibie Tirzas cimdi vēl arvien ir ieņēmīgākie nekā citu novadu rakstainī. Tāpat daudz pasūtinājumu bijis tautiskajām jostām, prievītēm, matu rotām, tautiskiem utt. Darbības daudzpusību, krāsmi un gaumi čaklajā kopā apliecina arī sieviešu apģērbu šuvējas, kuras no dažādiem sagādātiem drānu gabaliem veido glītus tērpus.

Turpat blakus citā barakā atrodas rotaļlietu darbnīca. Tur apmeklētāju „kā dzīvas" apsveic miniatūras rucaviņas, nīcietes un bārtietes, kurām vajadzīgas 120 darba stundas katrai. Ap 8 darba mēnešos izgatavotas 90 lelles — tautu meitas, no kurām lielākā daļa aizceļojušas uz ārzemēm, bet viņu darinātājas joprojām ir vēl klāt. Pēdējā laikā lelles iecienītas arī kā veltes kāzu dāvanām. Meistariene Zoka parāda visādas lupatiņas, krāsainu stulmjus, konservu kārbas, stiepļītes, dzīparus, dzijas, ādiņas, pērlītes... Un, lūk, kāda angliete no Londonas raksta: „Ja jūs varētu sūtīt kārbnīcu pārcelt uz Angliju, jūs drīz kļūtu bagātas, cienītas lēdijas. Jūsu miniškīgā tautu meita ir ieguvusi manu viesu un pazīstamu jūsmīgāko uzslavas."

Bet „cienītās lēdijas" ir arī pārtotās personas, darbnīcu viņas nevar nevar pārcelt, viņas nekāro klūt bagātas... Viņas grib strādāt un pavot cilvēcīgos apstākļos, viņām bētos, lai tām arī pašām būtu sajūma, ne tikai viņu darinātājām ēm. —it.

VĒSTULES REDAKCIJAI

Vitols, Berchtesgadenā „Insulā"

NOZUDIS „IZDEVĒJS"

ag. gada beigās un šīgada sākumā laikrakstos parādījās sludinājuka kāds Jānis Ozols no Minche-. Rezidences ielas 2, pieņem kolīvus un atsevišķus pasūtinājumus 947. g. sākumā izdodamo grāmatu tviešu tautas anekdoti". Bija sauka noteiktā metiena dēļ 480 lapušu biezo grāmatu saņems tikai kas iepriekš būs samaksājuši tās RM 16,80. Marta beigās laikstos atkal bija sludinājums, ka natas izdošana ar ogļu un strāvas bežojumiem kavējas.

dams 23. jūlijā Minchenē, nodoa pie Jāņa Ozola noskaidrot grās saņemšanas iespējas. Rezes ielā 2, kur nams ir sāgrauts, ēklēju mājas sargu, kas paskaidka Ozols tur nedzīvo — zīspēneviens tur nedzīvo... Sargs arī aidroja, ka Ozolu jau esot mekas daudzas personas. Blakus ēkā inchenes galvenais pasts, kurā aidroju, ka tur Jānim Ozolam ir kastīte. Pasta ierēdņi Ozola s vietu nezināja, bet par tādu ja Augsburgu. Pastā konstatēja Ozols sūtījumus līdz 15 febm izņēmis regulāri. Pēc šī datkal bijis pastā 7., 14. un 23., bet pēc tam pastā vairs nā.

Visas viņam adresētās vēsun daži naudas pārvedumi pārRM 1000.— atradās pastā neiztī. Summa, ko Jānis Ozols šādā iekasējis no tautiešiem, svārap 9000.— markām. Pašu Ozolu ierēdņi raksturoja kā diezgan ntu kungu 25—30 gadu vecumā. šu uzmanību uz šiem apstākun piebilstu, ka savas prasības Jāni Ozolu, lūdzot tās tālāk virdiecīgām iestādēm, esmu nosūvārijas apgabala latviešu koi.

Profesora Jāzepa Vītola godināšana

„Mīļie tautieši! Es sajūtu, ka būtu nepateicīgi, ja es neteiktu paldies par visu to jauko un skaisto, pie kā es vēl ilgi kavēšos. Senāk savās svinību dienās nekad daudz nemēdzu piedomāt pie tā, kas bijis. Allaž likās kaut kas vēl nepabeigts, nepadarīts un tāpēc vairāk esmu domājis uz priekšu, kas darāms saviem vājiem spēkiem, ko var darīt un pie kā tūlīt jākeras klāt. Tagad sajūtu, ka mana tiesa darīta. Ja nu es tagad ardievojos no tā, ar ko esmu saaudzis kopā, tad to daru vieglu prātu. Es zinu, ka jaunie savu darbu turpinās. Mūzikas māksla ir jaunajos, tie ir šeit un tā būs arī pārbraucot mājās. Es priecājos, ka jaunie saprot un ciena mākslu, ka viņi prot cienīt arī svešu tautu darbu. Es priecājos par tiem! Paldies visiem, visiem par šo pārsteigumu!"

Tie ir vārdi ar kādiem profesors Jāzeps Vītols 26. jūlijā Lībekā latviešu teātra telpās pateicās par godinājumiem, ko Lībekas latvieši un visas latviešu trimdas saimes pārstāvji viņam parādīja 84. dzimšanas dienas gadījumā. Zuikas vīru koris profesoram atbildēja ar Latvijas valsts himnu un pārpildītā teātra zāle atkārtoti sumināja Jāzepu Vītolu, aplecinot, ka visur, kur vien savas dienas vada latviešu trimdnieki, viņi domās būs kopā ar profesoru, ka to vienmēr pavadīs tautas domas un pateicība.

Profesors Jāzeps Vītols šobrīd atpūšas Lībekas latviešu slimnīcā. Dzimšanas dienas rītā viņu sveica Šlezvigas-Holšteinas apgabala latviešu labklājības virsnieks, LCP loceklis St. Jaundzems (pasniedza aploksni). Pēc tam ieradās gan atsevišķi apsveicēji, gan delegācijas — no Baltijas universitātes kora ar komp. H. Pavasaru, no Gēstachtas un Špakenbergas nometnes, udc.

Kad vakarā Lībekas latviešu teātrī ieradās profesors ar kundzi Jāņa Kalniņa un apvienoto Lībekas nometņu un organizāciju ricības komitejas locekļu pavadīts, plašā auditorijā kājās piecēlusies viņam ilgi aplaudēja. Profesoru ricības komitejas vārdā apsveica J. Rudzītis un nodeva Lībekas latviešu adresi (ar aploksni), bet Lībekas latviešu pārstāvis J. Miezis atminai nodeva tautiskā rakstā darinātu kārbu.

Koncertā meistara darbus atskaņoja profesora kundze — dziedātāja Annija Vītola, Zuikas vīru koris un Latviešu stīgu kvartets. Koncerts uzskatāms par izcilāko notikumu Lībekas latviešu mūzikas dzīvē.

No daudzajiem telegrafiskajiem un rakstiskiem apsveikumiem pieminama Zviedrijas latviešu palīdzības komitejas sūtītā adrese, Latviešu kora Merbekā adrese un raksts par prof. Jāzepa Vītola ievēlēšanu par kora pirmo goda biedru, LSK direktora Dienvidvācijā R. Liepiņa apsveikums, komp. J. Poruka, A Ābeles, H. Berino, J. Norviļa un daudzu citu mākslas darbinieku sveicieni. Bez tam sveicienus un veltes bija sūtījuši daudzi profesora audzēkņi, sabiedriskās un jaunatnes organizācijas.

Ed.

Klāras Zāles Pārdegšana

DZEJOĻI, GRĀMATU DRAUGA APGĀDS, 1947.

Klāra Zāle ir vienīgā dzejniece, kuras tapšanā zināmi nopelni kādreizējai Egles literātūras studijai. Šai studijā lekcijas lasīja arī par akcentēto pantmēru, asonancēm utt. Kaut kas no visa tā kļuvis par jaunās dzejnieces īpašumu, ko redzam arī viņas otrā dzejoļu grāmatā Pārdegšana. Diezgan bieži Zāle operē ar asonancēm (naktis — acis, balss — salst), dažreiz itin veiksmīgi, citreiz bālāk. Tāpat viņa ne pārāk bieži respektē stingro metriku, bet akcentētais pantmērs, gan ietekmēdams dzejoļu ritmiku, tomēr nav parādījies ar spilgtākām pazīmēm. Dzejniece mīl arī dažu neparastu salīdzinājumu un metaforu (Gaiss sāpēs sarec, Pusnakts skaistums mulsais liek zvaigžņu atspīdumam drebēt manā pulsā, Kā grēka ābols saule paceļas, Es glāstu akmeni, un saujā dzirkstis šķeļas). Šādos gadījumos vairākkārt priecājamies par spilgti oriģinālām dzejas gleznām, bet ne ikreiz varam atrast tām pamatotu motīvāciju — kaut vai par gaisa sarecēšanu sāpēs, tāpat par akmens dzirkstīšanu, kad to glāsta maiga slevietes roka.

Tieksme uz izteiksmes modernismu tomēr Pārdegšanā jaucas ar kādu citu ļoti jūtami izpaudušos Zāles īpatnību. Proti, viņa mīl tradicionāli skaistus priekšstatus, kas mūsdienu dzejas valodā šķietas pat veciaicīgi. Piemēram, dzejolī Ja tu aicinātu (15) vienā pašā atrodama gara virkne tādu priekšstatu: salts ledus templis, pavasara zvani, rieta zelta laiva, zvaigžņu bura, brīves karogs, teiku varavīksna, viļņu mirdzums. Papildināsim no citiem dzejoļiem: skūpstu saldme, zeltaina gaisma, zvaigžņoti augstumi, pasakas spārni, zilgs tālums, zemes daiļums, sapņu debesis. Liekas, tuvāka Zālei tieši šī tradicionālā daiļuma pasaule. Teorētiski var iedomāties, ka to iespējams saskaņot ar mērena modernisma elementiem. Pagaidām par šādu saskaņu nevar vēl īsti runāt. Secinājums: Klārai Zālei turpmākā darbā būtu rūpīgi jāvēro, kāds stils adekvāts viņas dzejas satura pazīmēm.

Pārdegšanā redzams, ka Zālei ļoti tuva Fr. Bārdas lirika, kuras tiešā ietekme šai grāmatā manāma pārāk bieži. Bet ne tā vien. — Jānožēlo, cik daudzreiz talantīgā dzejniece pakļāvusies svešas dzejas refleksijām: te pazib gan Strēlerte, gan Andrējs Eglītis, gan Skalbe, gan pat Jonass Miesnieks (sal. Svešumā, 76, ar Miesnieka Bālsīm). Jānožēlo tas tāpēc, ka Pārdegšanā daudz skaistu rindu, kas radušās pilnīgi patstāvīgi, tātad liecina, ka Zālei netrūkst stiliistiskās fantazijas.

Zāles stila metodēs vērojam dažus iemīļotus paņēmienus. Vispirms tādas ir dažāda veida atkārtojuma figūras. Tālāk — pretstati (sāpju — līksmes asaras, zāle un sniegs, laime — posts). Visa viņas dzeja sastāv no trausli pirbošām impresijām, tādēļ arī stilā bieži atkārtojas nenoteiktais „it kā". Ja dzejoļa virsraksts parasti ir satura paskaidrojums, tad Zāle mēdz rīkoties pavisam otrādi: dzejolis dažkārt viņai paskaidro virsrakstu, kas ir it kā izrauta ziedlapiņa no kopējā zieda. — Dzejniecei ieteicama piesardzība pret tādām stila gleznām, kas nekā nepasaka vai arī līdzinās aklai fantazijai. Piemēram, nenozīmīgs šāds salīdzinājums: „Ko dara koks, kam mizu plēš, ko uguns, kad to vēji dzēš, to daru es — tik nemanot — vēl kvēlāk dziesmā sadegot." — Jā, ko tad dara koks, ko uguns? ... Neviens nevar par sevi teikt: „Ēnai šūpojos līdzi it kā ēna, kā mīts" (?). Diezgan darba pareizas valodas izkopšanā: jāizskauž tāmniecisms (tehnisku iemeslu dēļ pārslēgties uz vīriešu dzimti). Nevar „viņš" lietāt tur, kur jālietā „tas". Runājam par galvas kausiem, nē — galvu kausiem. Tāpat nevis kauju, bet kaujas karogi. Nevar atmest prepozicijas tur, kur tās nepieciešamas (Ir dziļa miega pamodusies sirds). Ilīriss, šis teiksmainais putna vārds, taču tāpat lokāms kā citi substantīvi. Zāle to atstāj nelocītu! (31).

Ar nolūku visu laiku esam runājuši tikai par Klāras Zāles izteiksmes pazīmēm. Tas tādēļ, ka mūsu priekšā dzejniece, kas visvairāk interesēs nevis ar „ko", bet „kā". No otras puses — tieši izteiksme norāda, ka Klārai Zālei vēl jāveidojas un viņa var veidoties. Ja tad nu beigās minētum, ko dzejniece pauž savā lirikā, tad jāatzīst, ka šis lirikas pazīme ir spilgts subjektīvisms. Varbūt tā sagadīšanās, bet interesanti atgādināt vienreizīgi egocentrisko pantu 44. lappusē, kurā dzejniece par sevi saka: „Raugi, caur miglāju miglājiem zeme tev apkārt skrien." Šī grāmata gan komponēta divās daļās, otrā daļā cenšoties dzejot par patriotiskiem tematiem. Patiesībā arī otras daļas dzejoļos pārsvaru gūst subjektīvais elements. Protams, dzejniece ir latviete, kas zina visas tautas postu, bet šis posts tiecas centrēties pašas pārdzīvojumos, ka nu nav vairs nekā no tā, par ko tik jūsmīgi vārdi teikti pirmās daļas dzejoļos. Tādēļ — „Nu jau viss vienalga ir, kur šai zemē esmu. Gaisa nav, ja nejūtu sapņu vieglo dvesmu."

Jānis Rudzītis

Chronika

Jāņa Jaunsudrabiņa 70 gadu atcere notiks 24. augustā Grevenē. 23. un 24. augustā Grevenē notiks arī Latviešu preses biedrības angļu jošlas kopas plinsapulce un rakstnieku vakars.

Rūtas Skujiņas grāmatu Mani bērnības draugi ar J. Soikana zīmētu vāku un V. Valdmaņa ilustrācijām izdevis J. Alkšņa apgāds Altgargē. Tas pats apgāds izdevis arī Alfreda Dziļuma stāstu Meži deg ar A. Grundes zīmētu vāku.

Trimdas laika humoristisku un satirisku sacerējumu sakopojumu Grozgalviša darbi un nedarbi rotātora tehnikā izdevis J. Danķens Berchtesgādenā.

Uzņēmējs Vidvuds Hermanovskis beidzis Štutgartes tehniskās augstskolas architektūras fakultāti ar diplomēta inženiera grādu. Ar saviem 25 gadiem viņš ir pirmais latvietis, kas tuvāk beidzis šo mācības iestādi.

A. Plensners

Vienkārša dziesmiņa

Aiziet dienas, aiziet gadi,
Viss, ko mīlējis, iet līdz!
Kam tu atlikušos vadi,
Ko tie laba ieraudzīs?

Pļavā — biezē siena vālas,
Mežā — ceļmi rēgojas,
Jaunās atvases tik bālas,
Ganāmpulki bradā tās.

Un tu tomēr zini: radīs
Tas, kas audzis, augļus vēl,
Ja ar dienas ies un gadi,
Ja ar cits to nesnovēl.

Dzīve stiprāka par nāvi,
Kamēr vien šī saule lēks.
Saulei, ko no pierēm rāva,
Paliek sirdī īstais spēks.

1941. g. jūlijā.

Latviešu sarīkojumi vācu mākslas pilsētā

Netāļu no Minchenes pie Starnbergas ezera, Seeshauptā, no 5.—10. augustam notiks starptautiska studentu sanāksme. To ierosinājusi vācu studentu apvienība (ASTA) kopā ar katoļu studentu apvienību (UNITAS). Sanāksmē aktīvi piedalīties aicināti ne tikai visu 4 okupācijas joslu vācu studenti, bet arī visu DP studentu pārstāvji un studenti delegāti no ārvalstīm, kopā vairāk par 200. Sakarā ar to Minchenē notika DP un vācu studentu kopējas apspriedes, kurās nolēma, ka studentu delegātu tiešajā darba vietā Seeshauptā savus sasniegumus kultūras laukā rādīs paši studenti, bet Minchenē, sākot ar 10. augustu, atsevišķas nācijas rādīs savus kultūrālos panākumus. Minchenes latviešu studentu apvienība lūdza BALK uzņemties organizēt plašākus latviešu sarīkojumus Minchenē. BALK tam piekrita un uzsāka organizācijas darbu.

Notiks šādi latviešu sarīkojumi: Svētdien 10. augustā pl. 10,30 Latvju baleta izrāde, Deutsches Schauspielhaus zālē, Maximilianstr. (tramv. 4). Zālē — 650 vietas. Tai pašā dienā pl. 15 prof. A. Teichmaņa, Hertas Lūses un Hugo Štrausa koncerts — Schaubude, Reitmorstrasse (netāļu no Maximiliana II piemineklā, tramv. 12, 4, 19). Zālē — 720 vietas.

Svētdien 17. augustā pl. 10,30 Valkas nometnes latviešu kora „Dziesmu vairogs" koncerts A. Kalnāja vadībā. Kori pašreiz vairāk par 90 dziedātāju, programmā — 17 izmeklētas dziesmas. Koncerta vieta — Deutsches Museum lielā kongresa zāle ar 2100 vietām. Tramv. 1.

10. un 17. augusta svētdienās rādīs starptautiskai publikai mūsu tautas kultūras pakāpi un pēc tās spriedis arī par mums. Tāpēc BALK lūdz arī visus tautiešus kuplā skaitā apmeklēt pieminētos koncertus, jo arī pēc mūsu pašu atsaucības cittautieši spriedīs par mums.

Biļetes dabūjamas: BALK birojā, Minchenē, Herzog Rudolfstr. 49, mākslas aģentūrā Hermann Kempf un teātru kasēs.

J. Amtmanis, BALK loceklis

Teātris

Kur tagad nav teātris? Teātris ir visur. Pie kurpnieka, informācijas sapulcē, pirtī, komitejā, pie devu saņemšanas, mantu noliktavā. Katrā iedomājamā vietā, ierodoties vismaz diviem tautiešiem, var sākties teātris. Un kāds! Lai nav ne skatuves, ne dekorāciju, ne pašas lugas, bet — aktieri ir. Ikviens bijušais drāmatisko kursu audzēknis (tagad vismaz režisors) var noplātīt rokas: — „Es to nedabūtu pēc septiņpadsmit mēģinājumiem gatavu, ko informācijas sapulcē bez pūlēm izspēlē cilvēks ar dziļu drāmatisku ievirzi."

Labos teātros ir apgaismošana. Bet kāpēc mums tādu izrēķinu, ja var vislielākos jokus vai komēdijas spēlēt pa tumsu. Cik komiski un oriģināli, ja tumsā, raudams svešā dārziņā gurkus, norauj arī tomātus...

Skatītāji? — Ek, kas viņiem jāredz vai jāzina, jo vai tad kāds teātri spēlē skatītāju dēļ? Vai kāds aktieris kādreiz domājis, cik grūti ir skatītājam? Bet skatītāji gan allaž nopūšas par aktieru grūtumiem. Piemēram, atvērta apgaismota loga priekšā notiek brīvdabas izrāde. Skatuve — zaļš mauriņš. Dekorācijas — klāts galds. Statisti — pietvikuši trimdinieki, koris — dziesmas noreibis, rekvizītes — plīstošas. Izrādes kulminācija: galveno varoņu nenovēršama sadursme.

Darbība ilgst dažas minūtes. Priekškaru nolaiž policija. Pēc tam kreklu šūšanas stundas, ārstēšanās dienas, tiesāšanās nedēļas.

Tā tad teātris ir. Ja tikai kāds dotu par to cigaretes, biļeti brauciēnam uz Ameriku vai ko citu vērtīgu. Bet piesola lietu nodot revizijas komisijai. Un kas tad vairs komēdijas skatīsies?

Mets Metums

Jānis Veselis

TĒIKSMA PAR MANU MŪŽU

(Beigas)

Manas atjaunotās kara gaitas norisa Krustpilī. Trešā Jelgavas pulka saimniecības rota stāvēja Krustpils mācītājmuižas ērberģī. Bieži bija jābrauc uz fronti gan Daudzeses virzienā uz Vilciņiem, kur mūsu pulka bataljons cīnījās pret majora Jenas bermontiešiem, gan uz Bebreni, kur pulka daļas stāvēja gar Daugavu pret lieliniekiem, gan vēlāk pat uz Balviem, kur bija pārsviests izlūku bataljons. Šai laikā nomira mans mātes tēvs Pēteris Kalviškis, uz kura bērēm es biju. Pieredze atkal bija liela, bagāta, pa daļai turpmāk aprakstīta Engelī Ūtirā. Taču gulot saspiestiem uz vienlaidus lāvām, nedabūjot kārtīgi nomazgāties, nedz atpūsties, saslimu ar tolaik iecienīto ligu gripu, no kuras mira daudzi, gan karavīri, gan privāti. Kad dažas dienas karstums nekritās, neņetietis Vītoliņš iedabūja mani kādā sanitāru vilcienā. Tā nokļuvu Rigas kara slimnīcā, kur dažas nedēļas cīnījos starp dzīvību un nāvi. Man blakus daži karavīri nomira ar to pašu sērgu. Tos pirms miršanas ienesa tā saucamā mironu istabā, kur tie vienatnē atdeva dvēseli Dievam, lai aizņes uz Aizsauli. Es tomēr izturēju.

Janvārī dabūju īsu atvaļinājumu atspirgšanai. Tēvs bija braucis uz Rīgu mani meklēt, mēs ceļā pārmijāmies, viņa zirgs stāvēja pie māsīcas Dorinas Jēkabpilī, mani aizveda uz Neretu Ķīķeru Ābols, kam bija skaista, jauna meita Kļāra, ar ko kopā pavasarī biju spēlējis teātri. Garām braucot, viņš mani izsēdināja Saukājaņos pie krusttēva Jāņa Jaunhāburga, kas otrā rītā mani aizveda vāžās uz mājām. Atvaļinājumā būdams, aizgāju uz Kesteru kapiem, kad glabāja citu karavīri, Svajānu Bināta dēlu, gripā nomirušu. Satiku daudzus pērnos paziņas. Bulīšu Milda, ar ko tāpat kā ar Brüveru Annu biju vasaru staigājis zaļumos, pienāca man klāt, teica. „Tavas mātes vietā es gan nebūtu tevi laidusi šodien uz kapiem." Laiks bija auksts. Putināja. Atbildēju: „Vai es mātei prasiju?" Tad viņa gribēja mani savās kamanās aizvest uz mājām, jo biju kājiniekos, kaut gan vinai nebūt nebija pa ceļam. Kad pienāca Paupuru Anna ar mani apsveicināties, Milda pēkšņi aizvēra acis. Viņa tomēr paveda mani kādu gabalu savās kamanās, bet Paupuru Anna aizveda līdz mājām, jo vinai bija pa ceļam, teica, ka Milda esot mani iemīlējusies. Pēc kara gadiem Milda bija saslimusi ar diloni. Nezinu, kurā gadā īsti viņa bija mirusi. Tā nedabūju tuvāk iepazīties ar šo sirdi labo, jauko meiteni.

Pēc divu nedēļu atvaļinājuma vairs neatgriezos 3. Jelgavas kājnieku pulkā. Jēkabpils kara apriņķa priekšnieks nosūtīja mani uz Jaungulbeni kādā rezerves vienībā. No turienes 1920. gada februārī nokļuvu uz Rīgu apsardzības rotā, kas stāvēja Citadelē. Uzdevumi te bija viegli: sardzes pie noliktavām, Latvijas bankā, taču kazarmas drūmā dzīve nospieda. Nebija izredžu pašam ko uzsākt. Māsai Annai rakstīju, lai atved manu rokrakstu kasti. Sāku nest savus agrāk sarakstītos stāstus, dzejoļus uz redakcijām. 1920. gada aprīlī Republikas Sargā, Kroderu avīzē, kas pastāvēja īsu laiku, parādījās iespiests pirmais dzejolis Nav žēl. Drīz pēc tam Latvijas Kareivis ievietoja dažus citus dzejoļus, kā arī stāstu Tuksnesī, kas visiem bija labi patīcis. Jaunības agrie grūtumi bija pārvarēti, arī Latvijas atbrīvošanas karš bija sekmīgi beidzies. Es iegāju citā laimīgākā, mūža posmā.

Darba vīri Gisenē

Gisene atrodas kaut kur starp Frankfurti un Kaseli, un te dzīvo un strādā 500 latviešu darba vīru no Augsburgas, Regensburgas un Veidenes DP nometnēm. Nav viegli viņus sameklēt. Mītne krietnu gabalu no stacijas, pilsētas malā, „Waldsiedlung" nometnē. Pavisam tur kādas 10 koka barakas, pa vidu sporta laukumi, apstādījumi, saknu dārzi, skaistas lielas egles, ozoli un skabārdži. Aiz nometnes žoga visapkārt liels egļu un lapu koku mežs ar celiņiem un celiņiem.

— „Kad šeit ieradāmies," — stāsta darba vīri — „barakas bija sapostītas, apkārtne piemēslota un pagalmi nezāļu pilni."

Nometnē dzīvo divas latviešu vienības. Par spīti dažādiem vienību apzīmējumiem, darba raksturs abās vienās un tas pats: noliktavās, par šoferiem, amatniekiem, transportstrādniekiem utt. Visur gandrīz tikai fiziska darbs. Darbs visvairāk saules svelmē, un tāpēc vīri visi brūni iedegušies, arī muskuļi krietni ietrenēti. Ar uzturu apmierināti, arī smēķu pietiek.

Ir tomēr arī „ēnas puses". „Esam ļoti tālu no savām ģimenēm," — saka abu vienību precētie laudis. Atvaļinājumā gan tiek regulāri, bet ceļā uz vienu galu jāpavada 16 stundas. Tāpēc nepacietīgākie un tādi, kas „atkodušies" fiziskā darbā, paspējuši vienības atstāt. Katrs meklē kur labāk."

Brīva laika daudz neiznāk. No 8 rītā līdz 5 pēcpusdienā ir darbs. Pēc darba visi skalojas un meklē vēsu peldi. Labas peldētavas tuvumā trūkst. Garām Gisenei gan tek Lānas upe, bet tā samērā tālu no „Waldsiedlunga". Viri bija pasākuši peldēšanai izmantot kādu agrāko mālu raktuvi. Tē dziļums vietām sasniedz 7 m un ūdens apakšējās kārtās ļoti vēss. Tas sagādāja pēkšņu nāvi kādam peldētājam un kopš tā laika dīķis nav vairs iecienīts.

Svētdienās vīri apmeklē teātri, kino vai cirku. Kādu dienu pat gadījās, ka augsburgieši visiem par prieku uzveda Blaumaņa Zuģus. Vīriešu lomas tēloja paši, bet sieviešu lomu tēlotājas mēroja garu ceļu no Kemptenes un Augsburgas. Šī pasākuma sagatavotājs bija Jelgavas teātra aktieris Fricis Rutkis, kas tagad arī ir gisenietis. Pie darba vienībām viesojušies arī skaņu mākslinieki — J. Niedra, Poriņš, Rebāne, V. Liepiņa uc. Veidenes komitejas priekšsēdis K. Krūklītis Veidenes nometnē bija ierosinājis savākt grāmatas darba vīriem. Ierosinājumam radās daudzi sekotāji. Sākās grāmatu sūtījumi un pašreiz darba vienības bibliotēkā ir pāri par 400 grāmatu. Arī Regensburgas latviešu komiteja darba vienības kultūrālām vajadzībām piesūtījusi grāmatas un RM 1000.—. Tādā veidā nodibinājies jauks kontakts starp „mājām" (Regensburgu un Veideni) un Gisenes nometni.

Savukārt darba vīri ir „revanšējušies" mājiniekiem. Sevišķi bagāts neviens te nav, algas ir 200—400 marku mēnesī. Bet kad nāca ierosinājums ziedot izskrīnētiem tautiešiem Regensburgas un Veidenes nometnēs, rezultātā sanāca 3.600 marku.

Laiks skrien vēja spārniem. Reizēm pacelot acis no darba un ieraugot visapkārt nodzeltējušos labības laukus, darba vīrs brīnās: „Vai vasara jau garām?"—

Ēriks Sa.

Pa DP preses slejām

Lietuviešu laikraksts „Žiburiai": Lietuviešu baleta ansamblis, kas vairumā komplektējas no Kauņas operas baleta saimes, sniedzis premjēru Augsburgā — „Kopeliju".

Lietuviešu laikraksts „Mūsu Kelias": Kāds lietuviešu aizbraucējs no Amerikas raksta par vissvarīgāko, kas tur nepieciešams: veselība, arodа prasme, darba prieks, valodas zināšana un tikai plektajā vietā — materiālās vērtības.

Ukraiņu laikraksts „Ukrainskie Wisti": Vēstules no Anglijas apsūdz DP par angļu valodas nemācīšanos. Vācijā pavaditais laiks bijis pietiekams valodas mācībām, kaut vienmēr laiskajiem ir atrunāšanās iemesli. — Laikraksts aicina mācīties visus vēl Vācijā esošos DP angliski.

Ukraiņu laikraksts „Ukrainski Wisti": Čikagā Amerikas ukraiņu līga noorganizējusi labdarības koncertu, kura ieņēmumu — 12.000 dolārus nodevusi ukraiņu bēgļu pabalstīšanai.

Kas un kur?

Minchenes antikvāriāta „Karl u. Faber" grāmatu izsolē, kur bija ieradušies publisko bibliotēku pārstāvji arī no angļu joslas, par plinīgu Propileju apgāda mākslas vēsturi sasolīja 26.000 marku un par Nirnbergā 1480. gadā iespiesto Bībla Latina 44.000 marku. No grafikām augstāko cenu guva Delakruā Fausts ar 22.500 marku.

Berlinē nodibināta „Centrālā sabiedrība padomju kultūras studēšanai", kas vēlas „visiem vācu tautas slāņiem dot iespēju padomju kultūras studēšanai". Pagaidu valdes priekšsēdis ir prof. Kučinskis un vietniece vācu rakstniece Anna Segherse.

„Thesaurus" apgāds Bādenbādenē, franču joslā, sācis izdot pasaules literātūras darbu lētus izdevumus, iespiestus rotācijas technikā. Pirmā 80 lappušu biezā burtnīca aptver abas Gētes Fausta daļas un maksā 60 feniņu. Nākošā burtnīca būs Homēra Odiseja.

ASV neatkarības svētkos, 4 jūlijā, un Francijas nacionālo svētku dienā, 14. jūlijā, visi vācu kino teātri Berlīnes amerikāņu joslā izrādīja franču filmas, bet franču kino teātri — amerikāņu, lai tā veicinātu abu valstu kultūrālo tuvināšanos.

Grāmata par neatkarīgo Latviju

Grāmatu par neatkarīgo Latviju angļu valodā — Latvia as an independent state — sarakstījis sūtnis Dr. Alfreds Bīlmanis. To izdevusi Latvijas sūtniecība Vašingtonā. Cena Amerikā 5 dolari. Ievadvārdos autors saka: „Rokas grāmata par Latviju publicēta šai laikā, lai apmierinātu daudzos pieprasījumus no ieinteresētiem amerikāņiem, kas gribētu zināt vairāk nekā teikts dažās vārdnīcās, gada grāmatās, almanachos utt par Latvijas ģeografiju, iedzīvotājiem, vēsturi, pārvaldi, kultūrālo un saimniecisko dzīvi un starptautisko stāvokli."

Paņemot rokā jauno Dr. Bīlmaņa grāmatu, vispirms acs priecājas par rūpīgo iespiedumu un lieliskajām reprodukcijām uz ļoti labā papīra. Ilustrācijas izmeklētas rūpīgi un tās rāda latviešu sasniegumus vispusīgi. Jāpieņem, piemēram, ka amerikāņus patiešām var saistīt mazākā fotokamera pasaulē „Minox", ko ražoja latvieši un kās attēlota arī bildēs. Attēlos rādītas arī Latvijas pastmarkas un Latvijas nauda.

Autoram, kas vienā grāmatā, kaut arī 400 lapaspušu biezā, grib attēlot veselu valsti sākot ar visagrākajiem vēstures laikiem, vienmēr jārēķinās ar grūtībām, ko rada materiāla plašums. Vispirms tad jāizšķiras, kādiem lasītājiem šo grāmatu raksta. Ja grib runāt ar plašāku lasītāju masu, kam par tematu maz iepriekšēju zināšanu vai pat maz jausmas, tad svarīgākais ir atrast pieeju, kā šādu lasītāju ieintrigēt, jāprot no visas plašās vielas izlasīt to, kas spēj ieinteresēt caurmēra lasītāju, tas jāizcel. Citiem vārdiem—šāda grāmata jāraksta vai nu ar žurnālistisku, vai tīri literāru pieeju. Otra — daudz mazākā lasītāju grupa būs tā, kas šādā grāmatā meklē sīkus datus par apskatīto valsti. Jāpieņem, ka visumā šāda interese būs tikai cilvēkiem, kam jau ir iepriekšējas zināšanas par tematu un tie grāmatu laidīs, lai savas zināšanas vēl paplašinātu un padziļinātu. Šādi lasītāji meklēs faktus un vēlēsies, lai tie būtu absolūti pareizi un iesmeļoši izklāstīti. Citiem vārdiem sakot — šāda grāmata jāraksta ar zinātnieka rūpīgumu un objektivitāti.

Dr. Bīlmanim, cik spriežams, bijis nolūks uzrakstīt zinātnisku rokas grāmatu vai — vismaz — rokas grāmatu speciālas informācijas meklētājiem. Tas redzams ne vien no ievada vārdiem, bet arī no visas grāmatas uzbūves. Tā sadalīta 33 nodaļās un 4 pielikumos, kas pēc kārtas apskata Latvijas ģeografiju, demografiju, vēsturi, valsts emblēmas, valsts satversmi, satversmes grozījumus, pārvaldi, kultūrālo dzīvi, zinātni, mākslas, presi, baznīcu, skolas, veselības kopšanu, iedzīvotāju uzturu, visas dažādās saimniecības nozares, Latvijas lomu starptautiskā laukā, dažādo okupāciju laikus.

Stārpā ir gan arī nodaļas, kas ne vien liecina par autora izdomas oriģinālitāti, bet šķiet spētu ieinteresēt arī caurmēra lasītāju ik vienā zemē — piemēram, nodaļa par latviešu tautiskajiem ēdieniem, kas minēti kopā ar sagatvošanas pamācībām. Minētie ēdieni ir: biešu salāti, galerts, skābu kāpostu vira, putraimu putra ar kunkuļiem, kartupeļu biezputra, skābu kāpostu salāti, Jāņu siers, skābi gurķi, buberts (?!), dzērveņu kīselis, skāba putra.

Grāmatas sākumā apskatīta latviešu vietu vāļdu pareizrakstība, ģeografijas apskatā daudz telpas veltīts ģeoloģijai, klimatam, hirografijai. Tāpat diezgan zinātniskā garā apskatīti arī citi jautājumi. Ļoti daudz skaitļu un statistisku salīdzinājumu. Žēl, ka vairāki jautājumi nav apskatīti tik plaši, kā to varētu vēlēties, vai arī, ka ziņas, kas Dr. Bīlmanim tālumā bijušas pieejamas, nav bijušas pilnīgas. Nodaļā par latviešu literatūru gan plaši pieminēti vecākie autori, sākot ar Ausekli, Kronvaldu Ati, Krišjāni Valdemāru un citiem viņa laika biedriem, apskatīta arī Jansona-Brauna loma latviešu literatūrā, bet pēdējais no jaunāko laiku autoriem, kas minēts, ir Virza. Par Mārtiņu Zīvertu vai citiem pēdēja laika starptautiska mēroga autoriem nav minēts nekas. Latviešu balets aprakstīts 9 rindās. Lai gan autors atsaucas uz G. Branta „Latviešu balets", vārdā minēta vienīgi B. Vīgnere un A. Ašmane. Minēti vairāki komponisti un latviešu nošu izdevniecības, bet nav minēts neviens operas dziedonis. Samērā pilnīgs ir gleznotāju saraksts, kaut gan nav pieminēti ne viņu panākumi starptautiskās izstādēs, ne arī latviešu gleznas, kas atrodas ārzemju muzejos. Diemžēl, nepareizas ir ziņas par Latvijas laikrakstiem, kas iznāca 1938. gadā. Kamēr par latviešu šachistiem lasāmas 10 rindas, par sportu turpat blakām rakstītas tikai 7 rindas. Vienīgais vārdā minētais sportists ir Jānis Dāliņš, par kuru teikts, ka viņš esot pasaules meistars 15 un 25 jūdžu soļošanā. Pie sporta veidiem, kur latviešiem iecili panākumi, pieskaitīti: laušanās, bokss, bēzbols (?), ledus sports, teniss, sprints un jāšana. Bet ja par sportu raksta, tad nevar aizmirst Alfonsu Bērziņu, Eiropas meistaru Bietagu, Jāni Dimzu, latviešu basketbolu. Jānis Dāliņš bija pasaules meistars nevis divās, bet vismaz 5 distancēs. Vienīgais latviešu pasaules rekords soļošanā, kas vēl šodien nav pārspēts, ir nevis Dāliņa, bet Paula Bernharda rekords vienas jūdzes soļošanā.

Grāmatā garš latviešu zinātnieku saraksts, bet tur nav tādu pētnieku vārdu, kuru sniegumi techniskajās nozarēs sagādājuši pasaules slavu.

Plaši apskatīta Latvijas politiskā attīstība un atsevišķa nodaļa veltīta stāvoklim pēc 1934. gada 15. maija. Liekas, ka pret šo nodaļu būs daudz iebildumu no dažādiem viedokļiem. Atzīstot par pareizu to, ka šos jautājumus varēsim objektīvi vērtēt tikai tad, kad visi atradīsimies pašu zemē pilnīgi neiespaidotos apstākļos, no piezīmēm te atturēsimies.

Nav viena cilvēka spēkos pārzināt visas dzīves nozares. Vēl jo mazāk tas iespējams, atrodoties tālu no avotiem, kas autoru spiež paļauties tikai uz nedaudz materiāliem un paša atmiņu. Atsevišķas nepilnības arī negroza faktu, ka izdotā grāmata ļaus daudziem amerikāņiem gūt ieskatu Latvijas dzīvē, par kuŗas neatkarības atgūšanu mūsu visu labā tik nerimtīgi cīnās sūtnis Bīlmanis. Par sūtņa enerģiju šai virzienā liecina arī apskatāmās grāmatas beigās pievienotais angļu valodā par Latviju sarakstīto grāmatu, brošūru un atskatu saraksts. Kopš 1942. gada sūtnis pats sarakstījis vairāk par duci brošūru un ap 10 garāku rakstu dažādiem periodiskiem izdevumiem.

A. Liepa.

Noteikti uzdevumi

atraus jaunatni no pārmērībām sportā

AMERIKĀŅU UN FRANČU JOSLAS SPORTA DARBINIEKU SANĀKSME DARMŠTATĒ

2. un 3. augustā Darmštates latviešu nometnē, pie tā paša galda, kur pirms pāris nedēļām audzinātāji nolēma, ka skolēniem aizliegts iestāties sporta organizācijās, Latviešu sporta un fiziskās audzināšanas padomes amerikāņu un franču joslas sporta komitejas sanāksmes dalībnieki atkal skāra jautājumu par mūsu jaunatni. LS un FAP jaunatnes lietu kārtotājs R. Dekšenieks, kas kādreiz kā izcils latviešu skrējējs spēkojās ar Pāvo Nurmi, bet tagad trimdā Eslingenā, būdams pasīvi nodarbināts, tomēr beidzis daudzas arodspmācības nozares un iemācījies angļu valodu, satraukts teica:

„Iestāde, kas var kārtot mūsu jaunatnes lietas, ir skola. Un tomēr — latviešu skola nav pilnvērtīga. Tā ir bez sporta stadioniem, vingrotavām un peldbaseiniem. Mūsu skola, kāda tā bija priekš 30 gadiem, tāda grib palikt arī tagad. Tā nekā nevēlas zināt, ka vajadzīgs vēl kas vairāk, nekā tikai smadzeņu attīstīšana. Šādā ceļā nu esam nonākuši pie pašreizējām pārrunām un pretrunām par latviešu jaunatni. Jaunietis ne vienmēr iegaumē to, ko viņam stāsta, bet vēlās, lai tam arī kaut ko parāda. Mūsu jaunatni pašreiz spēj ārstēt un glābt tikai visasākie sporta veidi — bokss, regbijs, peldēšana, futbols. Būs labi, ja zēns aizies mājās ar zilu degunu. Tad viņš nākamajā reizē zinās, ka jāaizsargājas un nedrīkst būt gļēvs. Tā tam vajadzētu būt, bet to nedrīkstam darīt, jo tādā gadījumā latviešu sabiedrībā, droši vien, radīsies vesela protestu vētra. Mēs esam arī neapskaužamā stāvoklī tādēļ, ka nav piemērotu jaunatnes fiziskās audzināšanas lietpratēju. Nav vēl nepieciešamās saskaņas ar ārstiem. Audzinātājam sīkumos jāpārzina jaunieša veselības stāvoklis, taču medicīniskā izmeklēšana dažkārt ir ļoti pavirša, bet vēl lauvinākā gadījumā — dažs ārsts, kā sporta pretinieks, par šādām lietām nekā negrib zināt. Tātad: veidot fizisko audzināšanu tik stingri, kā tas nepieciešami pašreiz, nav iespējams. Trūkst līdzekļu, lai to paveiktu. Mēs negribam arī naidu ar pretsporta kustības aizstāvjiem. Kaut kas tomēr jādara. Domāju, ka būtu pareizi daļu darba uzkraut pašai jaunatnei, izvēloties tās apdāvinātākos pārstāvjus. Aplami teikt, ka jaunatne negrib strādāt. Pašreizējā momentā lielākā kļūda ir tā, ka mūsu jauniešiem fiziskās audzināšanas laukā nav noteikta uzdevuma. Redzam nepatīkamas sekas: rodas aizraušanās un pārmērības sportā. Ja būs savi zināmi uzdevumi, tad darbs norēgulēsies un zēns nevarēs augu dienu bez uzraudzības spēlēt basketbolu. Sporta dzīves vadītājiem nav nekādu iebildumu, ka skolēnam pirmā vietā ir skola, bet skolai jābūt īstai skolai — vismaz ar savu basketbola laukumu, ar savu vienību vienā vai otrā sporta nozarē. Tad jaunietis beigs skolu ne vien ar garīgām zināšanām, bet būs arī pareizi apmācīts sportists un varēs izvēlēties sev piemērotu sporta biedrību."

Darmštates sanāksmes dalībnieki ar zināmu sarūgtinājumu konstatēja, ka LS un FAP jau sen iesniegtais lūgums LCP organizēt skolu un jaunatnes organizāciju pārstāvju sanāksmi daudzu svarīgu jautājumu pārrunai, kaut kur „iegulies" un šajā ziņā nekas nav darīts.

LS un FAP amerikāņu joslas komiteja turpmāk plašāk nekā līdz šim informēs LCP par savu darbību un cer, ka LCP tad gūs pareizo ieskatu par pastrādāto darbu un sasniegumiem. Dažās nozarēs, kur šo nozaru vadītāji savus uzdevumus veikuši ar lielu pašuzupurēšanos, panākumi teicami. Tas vispirms sakāms par basketbolu (vad. A. Aizstrauts), slēpošanu (V. Skrastiņš) un paukošanu (Z. Kaktiņš). Nekas turpretim nav darīts, piemēram, peldēšanā un arī vienā otrā citā nozarē. Nokavētais jācenšas panākt vēl rudens posmā. Daudz grūtību ir futbolā, taču šeit pašreiz organizē amerikāņu joslas meistarsacīkstes. Pagaidām pieteiktas tikai Vircburgas, Augsburgas un Eslingenas vienības. Pieaugušo un jaunatnes (var spēlēt jaunieši, kas dzimuši 1929. g. un agrāk) vienības, tāpat arī futbola tiesneši jāpiesaka līdz 24. aug. noz. vad. A. Pukinskim, Darmštatē. Meistarsacīkstes sāksies 7. septembrī. Tuvāki noteikumi sekos. 30. un 31. aug. Hanavā risināsies emigrācijas meistarsacīkstes desmitcīņā. Augustā jāorganizē arī apgabalu meistarsacīkstes vieglatlētikā. Hesenes apgabalā tās notiks 23. un 24. aug. Hanavā. Mēģinās sarīkot arī amerikāņu joslas meistarsacīkstes tenisā.

Pašreiz notiek sarunas par baltiešu sporta sacensību sarīkošanu vairākās sporta nozarēs. Iespējams, ka sacīkstes notiks Augsburgā un Vircburgā. Baltiešu jaunieši sacentīsies vieglatlētikā. Latviešu trimdas sporta svētki paredzēti Nirnbergā.

Sanāksme piekrita joslas sporta vadītāja A. Celma rīcībai, ar ko noraidīts Hanavas YMCAs protests amerikāņu joslas meistarsacīkstēs basketbolā un meistars ir Darmštates Kursa. Nolēma lūgt trimdas sporta vadītāja gādību, lai emigrācijas meistarsacīkšu fināls ar Libekas Rīgu notiktu laikā no 24. aug. līdz 1. sept. Darmštatē.

Sanāksmē pieņēma arī vairākus citus svarīgus lēmumus. Apzinās sporta kopas amerikāņu joslā. Izstrādās sportistu reģistrācijas un pārējas noteikumus no vienas kopas otrā. Sportistiem pašiem jārūpējas, lai vācu sacīkstēs sasniegtiem rekordiem būtu oficiāli apstiprinājumi, to norakstus nosūtot LS un FAP sekretariātam Lībekā. Atzina par vēlamu latviešu sportistu piedalīšanos vācu biedrību rīkotajās sacīkstēs. Mēģinās noskaidrot no Latvijas atvestā sporta inventāra likteni un uzzināt, vai pārvesta arī nauda. Lūgs Briselē dzīvojošo basketbolistu Ž. Jūrmalu apzināt Beļģijā esošos latviešu sportistus. Interesēsies, lai sportistiem izsniegtu jau 1946. g. piešķirtās nozīmes par nopelniem. Līdz pat šim laikam tas vēl nav izdarīts!

Apstiprināja LS un FAP amerikāņu - franču joslas budžetu laikam no 1. aug. līdz 31. dec. RM 5.200.—. Līdzekļu jautājums ir ļoti sāpīgs un rada bažas, vai tāpēc nekavēsies viens otrs nodomātais pasākums. Visām kopām jāapzinās, ka noteiktā laikā joslas sporta vadītājam jāiemaksā 10 proc. nodeva no sacīkšu ienākumiem. Dažas kopas šajā ziņā bijušas ļoti nedisciplinētas. Lūgs mūsu sabiedrības atbalstu ar naudas, balvu un sporta rīku ziedojumiem. 9. aug. Eslingenā spēlēs amerikāņu joslas basketbola meistars Darmštates Kursa, visu sacīkstes tīro atlikumu ziedojot LS un FAP amerikāņu - franču joslas komitejai.

Sporta dzīvi amerikāņu un franču joslā turpmāk kārtos komitejas prezidijs. Tajā darbosies joslas sporta vad. A. Celms (Felbacha), par viņa palīgu ievēlēja V. Skrastiņu (Hanava) un sekretāru Z. Kaktiņu (Eslingena). Noteiktu rīcību turpmāk pielietos pret neaktīviem sporta darbiniekiem. Sanāksmi Darmštatē vadīja A. Celms un darmštatiešu viesmīlību baudīja apm. puse no 22 dalībniekiem, kas bija aicināti. Pārējie neieradās.

A. Šm.

Francija gatavojoties uzņemt 60.000 latviešus

IESPĒJAMA LCK MITEKĻA PĀRCELŠANA UZ ESLINGENU

Latviešu mākslinieku apvienības paplašinātā valdes sēdē Eslingenā piedalījās arī LCK priekšsēdis prof. V. Vītols. Pārrunās viņš norādīja, ka LCP prezidijs piekritis LCK mitekli no Valkas nometnes pārcelt uz Eslingenu. Eslingenas kolonijas vecākais P. Ramanis sevukārt paziņojis, ka telpu jautājums atrisināms labvēligi.

Sanāksmē plašāk iztirzāja arī emigrācijas jautājumu. Jaunu pagriezienu sola gaidāmais Francijas piedāvājums. Francijas valdība projektējot uzņemt līdz 2 miljoni emigrantu. Lielo darba spēka trūkumu Francija gribot vispirms novērst, uzņemot DP. Bez pārējām DP tautībām, pirmprojektā runāts par 50—60.000 latviešu uzņemšanu. Francijas lielo lauksaimniecību īpašnieki ļoti atzinīgi vērtējot latviešus kā zemkopjus un vēloties savās saimniecībās novietot ne tikai vieniņiekus, bet galvenām kārtām ģimenes. Cik paredzams, tad ja tuvākā laikā uz Franciju izbrauks vairāku DP tautību delegācija, lai iepazītos ar turienes darba apstākļiem.

Francijas piedāvājums konkrēta līguma formā vēl nav izstrādāts, apspriests un pieņemts, tādēļ vēl pāragri spriest, ciktāl noteikumi mums būs labvēligi.

Runājot par emigrāciju, prof. V. Vītols uzsvēra, ka līdz šim neviena valsts nav izteikusi vēlēšanos uzņemt mūs kompakti kā tautas grupu, bet visi piedāvājumi bijuši vienīgi fiziska darba spēka vervēšana. Kā pieņemamākās valstis mums joprojām ir Kanāda un Anglija. Tautiešus, kas aizbraukuši uz turieni, nevar uzskatīt par mūsu kopībai pazudušiem. Pretēji tas ir ar izceļotājiem uz citām Āreiropas zemēm. Kamēr nav noskaidrojušās visas iespējas izceļot lielākās vienībās, tautiešiem jāatturas no savrupējas braukšanas.

Ilustrāciju par to, kas gaida atsevišķus izceļotājus, dod Venecuelas īpatnējā pieeja, izceļotājus vervējot. Venecuelas pārstāvji labprātāk runājuši ar vienkāršākās drēbēs tērptiem, bet bijuši ļoti atturīgi sarunās ar ļaudīm, kas pēc pirmā skata likušies inteliģento profesiju pārstāvji, kaut arī pēdējie izteikuši gatavību strādāt katru darbu.

Prof. V. Vītols ierosināja Eslingenā, kā mūsu lielākā nometnē, iekārtot pastāvīgu mākslas un amatniecības skati. Skatē kāpināta vērība jāvelta tieši mūsu amatniecisko spēju parādīšanai. Šāda pastāvīga skate dotu ieinteresēto valstu pārstāvjiem ātru un iespaidīgu priekšstatu par latviešu spējām, arodniecisko klasifikāciju, tautas skaitlisko sastāvu utt.

Pārrunās izskanēja doma, ka steidzīgi aktivizējama LCK informācijas biroja darbība. Tāpat arī visām latviešu organizācijām trimdā jāpanāk saskarsme ar līdzīgām organizācijām ārzemēs. Labu piemēru šai ziņā devuši rakstnieki un žurnālisti, atjaunojot Penkluba nodaļas darbību.

H. M.

Vai cilvēci gaida bads?

Viena no vissmagākām pēckara problēmām neapšaubami ir rūpes par pārtikas sagādāšanu tautām. Šo jautājumu Parīzē apsprieda konference, kuŗā piedalījās 32 nācijas. Pēc tautsaimnieku domām, pasaulēs pārtikas krize savu asumu sasniegšot 1948. gada pavasarī.

1939. gada statistika uzrādīja vislielāko pārtikas vielu pārpalikumu pasaulē. Caurmēra kviešu raža tad sasniedza 130 milj. tonnu, bet izlietoja 129 milj. tonnu: 53 proc. Eiropā, 25 proc. Amerikā, 15 proc. Āzijā un 7 proc. Afrika un Austrālija. Rīsu raža sasniedza 115 milj. tonnu, bet izlietoja uzturam 110 milj. tonnu. 94 proc. rīsa kopražas deva Āzija. Tagad rīsu raža bīstami samazinājusies. Āzijai vienai pašai tagad bez rīsiem vēl pietrūkst ap 10 milj. tonnu kviešu. Ar rudziem visbīstamākais stāvoklis Eiropā. 1938. gadā rudzu produkcija sasniedza 46 milj. tonnas, bet tagad tikai 3—4 proc. no šī daudzuma. Te jāpiebilst, ka Eiropa viena pati izlietoja ap 90 proc. no pasaulē ražotiem rudziem.

Pēc Huvera aplēsumiem, pārtikas krizes novēršanai līdz 30. septembrim nepieciešami šādi graudu pievedumi: Eiropai 8.390.000 t, Dienvidamerikai 1.000.000 t, Dienvidafrikai un Jaunzēlandei 198.000 t, Vidējiem austrumiem 100.000 t, Indijas okeana zemēm 2.886.000 t un Klusā okeana zemēm 1.910.000 t, kopā 14.484.000 t. Tautsaimnieki pieņem, ka pieminētā periodā graudu izvedumus varētu dot: ZASV 4.220.000 t. Kanāda 2.300.000 t, Argentīna 2.375.000 t, Austrālija 992.000 t, Brazilija 200.000 t, Lielbritanija 100.000 t, Eiropas rietumu valstis 40.000 t, Pad. Savienība 300.000 t, Burma 75.000 t, pārējās 295.000 t, kopā 10.879.000 t. Tātad iztrūkst apm. 4 milj. tonnu. Paturot prātā sagaidāmās grūtības 1948. g. pavasarī, domā, ka visai pasaulei trūkst vairāki desmiti miljoni tonnu labības un citu pārtikas produktu.

Tautsaimnieki domā, ka krize tomēr nav nenovēršama, ja visas valstis sadarbosies un visā pasaulē pārtiku izlietos racionāli. Kopdarbības veicināšanai šinī plāksnē ir jāu bijuši vairāki mēģinājumi arī agrāk un proti: 1935., 1943. un 1945. gadā. Pēdējais mēģinājums notika Kanādā Kvebekas pilsētā, kur konstruējās FAO (Food and Agriculture Organisation) ar 42 nāciju līdzdalību (bez Pad. Savienības). Konferencē konstatēja, ka puse no pasaules iedzīvotājiem nesaņem pārtiku 2250 kaloriju apmērā. FAO atzina, ka līdz 1960. gadam jādubulto piena un pākšaugu produkcija, augļu un saknu produkcija vairāk kā jādubulto, bet graudu un gaļas produkcija jāpalielina par ceturto daļu.

1946. gada pavasarī, Vašingtonā, ierosināja dibināt pārtikas stāvokļa uzlabošanai „World Food Board" — pasaules pārtikas departamentu. Kopenhagenas konferencē 1946. gada oktobrī pieņēma Lielbritanijas projektu par „Pasaules agrārās bankas" dibināšanu, pieaicinot pie tās arī Krieviju un Argentīnu. Kā tiešs turpinājums šim darbam uzskatāma konference Parīzē. Vai pasaule tiks arī tālāk par rezolūcijām un vai izdosies draudošo bada rēgu atvairīt, to rādīs nākotne.

F. Grīnbergs.

Vācu laikraksts par latviešu darbu skati

„Schwäbische Landeszeitung" ievietojis šādu atsauksmi par darbu skati Kleinkecas „Ausmas" nometnē.

„Bijušās municipas noliktavas tuvumā Gincburgas apriņķī iekārtota nometne, kuŗā kopš ilgāka laika dzīvo un darbojas vairāk kā 1000 latviešu. To, ko viņi darba stundās paveikuši, rāda zīmīgi iekārtota skate. Pa lielākai daļai darbus iespaidojis apsvērums, ka „trūkums liek kļūt izgudrotājam". Blakus vērtīgiem metallplastikas darbiem un lieliskiem kokgriezumiem, skatāmas krāsainas saites un audumi, gaumīgi darināti tērpi, brīnišķīgi izšuvumi, īpatnēji porcelana gleznojumi un dažādi izrakstīti adījumi. Augstvērtīgo mākslas amatniecības darbu vidū, starp kuŗiem īpašu ievērību pelna ādas izstrādājumi, atrodas gleznu skate. Neaizmirstamu iespaidu rada Anša Bērziņa ilustrācijas Jāņa parādīšanas grāmatai. Šī mākslinieka spalva ir patiesi meistarisks instruments, kas viņam bez pūlēm ļauj izteikties. Grafiķa centienus vainago spēja skatīt lielu būtību un atsegt pasaules metafizisko saturu. Gleznām, ko izstādījis Leonīds Ropšs-Linauts, ir liela plastiska iedarbība un gara pilna uztvere, kas rāda tēlotos priekšmetus ar psicholoģisku asumu un ģeniālu intuiciju. Ievērības cienīgas ir arī latviskā dzīves ritma pilnās Vilhelma Griķa ainavas. Viņa gleznas izceļas ar vienkāršu dabas tveršanu, godīgu redzētā attēlošanu un ar vienkāršo, bet krāsām bagāto gleznošanas veidu. Latviešu gleznu skate dziļi saviļņoja visus viesus. Tā palīdz labāk izprast un iepazīt šo augsti apdāvināto tautu un tās kultūru."

Pārvedot mums naudu pa pastu, neaizmirstiet uz pārveduma talona otrā pusē atzīmēt, par ko Jūs maksājiet.

Sludinājumi

†

1947. g. 26. jūlijā Ambergas DP slimnīcā nomira mūsu mīļā

Marija Klevēre

Apbedīta 29. jūlijā Katherinas kapos.

Viņu mīļā piemiņā paturēs

dēls un draugi.

ASV bruņoto s stiprums

un vājās puses p

amerikāņu ekspertu ska

Pēc amerikān domām, nākošais tiēs ar to, ka p visu Eiropu un cijas armiju Lar amerikāņu virsn kad amerikāņu pā bija ģenerāli teicis: „Ja es b narnija vietā, e saīsināti un dotos jas nes."

Kad pirmās sa tad ASV un tās jādara sekojoša Anglijas salas, 2 bāzes Eiropas p jaunas bāzes, 3. šta punkti Gren Azoru salās, 4. flote, 5. jātur br izejvielu krātuvē

Daži speciālist būtu iespējams ju, lai gūtu uzva piekrīt un pareģ savstarpīga nogu stāklis lielā mēr eventuālais pret mes, ko viņš oku mā ASV un tās lā mērā atkarīg partizāniem.

Bez tam ASV censtos ienest k mugurē ar tālie ziņā ļoti svarīgi apsvērumi". Lai lītārie eksperti tiešo aizsardzību lielāko uzmanīb ses vai pāri Gre ASV visvieglāk ši ceļi arī viss kumiem no gais

Pieņemot šād ASV, pēc „News ziņuma, dažā zi bet citā ziņā lo min šādus apst ku valdība domā nieku gaisa spē ASV spēkiem. 2 teikti skaitliski jams, labāk apg gadējā ASV ar lākā, kādu va miera laikos ir vismilitāristiskā tāristi nekad ne sauszemes spēki lieli, kā lielākās mijas, kuŗu aizs pavisam citādas gākais ierocis ir gākā flote, ko ra, laikos redzēj te tagadē pārāka saules flotēm k iedarbīguma zi rokās ir atomb milj. apmācītu riem un strēlnie radara speciāli pilotiem, kuŗus kā. Tie ir pag Ir gan atzīts, ka paiet, viņi kļūs aizmirst, ko ien ban viņiem jopr aizsardzības kor tu vērtējumi pa savas spējas sag 5 un 10 gadie no visa tomēr i ir vislielākā rū pasaulē. Pat St ASV rūpniecība nekādi nebūtu v varēt." Šodien šāka un iedarbi

Maskariks ziņo par Maskavas brauci

Čehoslovakijas ārlietu ministrs Masariks 1. augustā Prāgā paziņoja, ka lēmums par Čehoslovakijas piedalīšanos Parīzes konferencē pieņemts bez īpaša spiediena no Maskavas.

Runā par savu un ministru prezidenta komūnista Klementa Gotvalda braucienu uz Maskavu jūlijā, Masariks konstatēja, ka viņi neesot bijuši nodomājuši „pasūtināti", bet jau pirms aicinājuma uz Maskavu vēlēšanos sastapt ar Molotovu saimniecisku sadarbošanās apspriešanai. Jau pirms tam bijis skaidrs, ka pašreizējos apstākļos lēmums par piedalīšanos konferencē apspriedēs revidējams. Šis Čehoslovakijas lēmums nenozīmējot politikas maiņu, un tā joprojām esot gūt nepieciešamo palīdzību no rietumiem „parastu komerciālu uzdevumu veidā sevišķiem nosacījumiem. Pēc Masarika domām pašreizējais st patiesu Eiropas šām būtu bīst Čehoslovākija savstarpējas p Franciju, kāds domju Savienī

Pirms sastap sariks atzinis, k sies, jo rietumo Čechoslovakija, uz Parīzi, būt savas attiecība nību. Tādos ap jas piedalīšano rētu izmantot mērķiem, kādi būtu pieņemam domju valstsvi apstākļi, arī pa jis skaidrs, ka lēmumu grozīt. Maskavas dra esot muļķīgas,

ASV bruņoto spēku stiprums

un vājās puses pašu amerikāņu ekspertu skatījumā

ASV apvienojusī visas aizsardzības ministrijas vienā ministrijā. Par tās vadītāju iecelts līdzšinējais flotes ministrs Forestals.

Virs, kam tagad pakļautas visas ASV bruņoto spēku ministrijas — līdz šim bija atsevišķas pārvaldes armijai un flotei — ir civilists. Neraugoties uz to, Forestala iecelšana šai amatā nevienam amerikānim nebija pārsteigums. Ar viņa izraudzīšanu šim amatam sāka rēķināties, tiklīdz sāka runāt par ministriju apvienošanu. Jau dažas dienas pēc tam, kad kongress un senāts bija pieņēmis jauno likumu, kas paredz kopīgas aizsardzības ministrijas dibināšanu ar trim atsevišķiem departamentiem — armijai, flotei un gaisa spēkiem, prezidents Trumens arī paziņoja, ka par ministru iecēlis Džēmsu V. Forestalu.

„Newsweek" sniedz plašu rakstu par viņu, kas vadīs kopīgo aizsardzības ministriju, un par tiem spēkiem, kas ir viņa vadībā.

1940. gadā prezidents Ruzvelts aicināja Volstrīta veikalnieku Forestalu nākt par pārvaldes ierēdni. Divus mēnešus vēlāk Ruzvelts iecēla viņu par flotes ministra vietnieku. Viņa pirmais uzdevums bija paātrināt ASV flotes būvi. Viņa vadībā flote, kurai bija 383 kuģu un 158.000 vīru, izvērtās par floti ar 1500 kara kuģiem, 50.000 palīgkuģiem un 3.600.000 vīriem. Divas nedēļas pēc toreizējā flotes ministra Noksa nāves Forestals kļuva flotes ministrs.

Forestals, būdams civilists, neapmierinājās ar kabineta apspriežu sasaukšanu. Viņš gribēja pats redzēt, kā flote darbojas. Viņš trīsreiz brauca uz karakuģa pāri Klusajam okeanam un divas reizes uz Eiropas kauju ūdeņiem. Šais braucienos gadījās pārpratumi. 1944. gada februārī kāds amerikāņu kaujas kuģis visiem stobriem apšaudīja japāņus Maršalu salās. Uz klāja stāvēja drukns vīrs ar plakanu degunu, melniem matiem un atsperīgu boksera gaitu. Mugurā viņam bija vienkāršs kareivja krekls, bet galvā nebija pat cepures.

„Eu! Puiku!" sauca vecs seržants. „Kur tava bruņu cepure?"

„Vai man katrā ziņā jāliek bruņene galvā?" atjautāja flotes ministrs Forestals.

„Ek, jūs sasodītie flotes puikas," atrūca vecais desanta armijas seržants. „Kad man būtu par jums teikšana!"

Citreiz kāds jauns leitnants padzina Forestalu no kuģa komandtiltiņa, teikdams, lai tas nemaisās pa kājām.

Bet ministru, kas patiešām ir ne vien vecs veikalnieks, bet arī vecs bokseris, šādi gadījumi tikai iepriecināja. Šis vīrs, kas studējis jurisprudenci, bijis žurnālists, pēc tam veikalnieks, beidzot kļuvis ierēdnis un tagad ir vislielākās ASV ministrijas vadītājs, ir spītīgs strādātājs, labs runātājs, bet tai pašā laikā arī labs klausītājs, ja runā citi, un nekad nezaudē humoru.

Aizsardzības ministriju apvienošanas gadījumā amerikāņu prese daudz raksta arī par tiem spēkiem, kas tagad nodoti Forestala gādībai. „Newsweek" veltī šim jautājumam vairākas lappuses, kurās no vienas puses apskata armijas vīru žēlošanos par to, ka kongress grib bruņotos spēkus samazināt, no otras puses militāristu atzinumus, kas rāda, ka ASV bruņotie spēki nebūt nav tik vāji. Kopsavilkumā laikraksts apraksta to, kā militāristi iedomājas ASV bruņoto spēku iespējas un darbību eventuālas vajadzības gadījumā.

Pēc amerikāņu militārspeciālistu domām, nākošais karš varētu iesākties ar to, ka pretinieks pārpludina visu Eiropu un padzen ASV okupācijas armiju Lamanšā. Kāds augsts amerikāņu virsnieks vēl tais laikos, kad amerikāņu virspavēlnieks Eiropā bija ģenerālis Maknarnijs, esot teicis: „Ja es būtu ģenerāļa Maknarnija vietā, es pakertu pārtikas sainīti un dotos uz piekrasti, ko kājas nes."

Kad pirmās sadursmes būtu galā, tad ASV un tās sabiedrotiem būtu jādara sekojošais: 1. jānodrošina Anglijas salas, 2. jānodrošina savas bazes Eiropas periferijā un jāatrod jaunas bazes, 3. jānodrošina atbalsta punkti Grenlandē, Islandē un Azoru salās, 4. jāiesloga pretinieka flote, 5. jātur brīvi ceļi uz svarīgām izejvielu krātuvēm.

Daži speciālisti domājot, ka tad būtu iespējams sākt Eiropas invāziju, lai gūtu uzvaru tur. Citi tam nepiekrīt un pareģo, ka karš būtu ilga savstarpīga nogurdināšanās. Šis apstāklis lielā mērā atkarīgs no tā, kā eventuālais pretnieks organizētu zemes, ko viņš okupētu. Katrā gadījumā ASV un tās sabiedrotie būtu lielā mērā atkarīgi no Eiropas tautu partizāniem.

Bez tam ASV un tās sabiedrotie censtos ienest karu ienaidnieka aizmugurē ar tāliem uzlidojumiem. Šai ziņā ļoti svarīgi tā sauktie „polārie apsvērumi". Lai gan amerikāņu militārie eksperti visvairāk domā par tiešo aizsardzību un vēlti polam vislielāko uzmanību tāpēc, ka no tā puses vai pāri Grenlandei, vai Alaskai ASV visvieglāk sasniedzamas, šie paši ceļi arī vissvarīgākie pretuzbrukumiem no gaisa.

Pieņemot šāda kara iespējamību, ASV, pēc „Newsweek" speciālistu atzinuma, dažā ziņā sagatavotas vāji, bet citā ziņā ļoti labi. Laikraksts min šādus apstākļus: 1. Gaisa spēku valdība domā, ka iespējamo pretinieku gaisa spēki nav parāki par ASV spēkiem. 2. ASV armija ir noteikti skaitliski mazāka, bet, domājams, labāk apgādāta. Bez tam tagadējā ASV armija joprojām ir lielākā, kādu valsts jebkad vēsturē miera laikos ir uzturējusi, un pat vismilitāristiskākie amerikāņu militāristi nekad nav prasījuši, lai ASV sauszemes spēki būtu skaitliski tik lieli, kā lielākās vecā kontinenta armijas, kuru aizsardzības uzdevumi ir pavisam citādas dabas, 3 ASV spēcīgākais ierocis ir flote. Tā ir visspēcīgākā flote, ko pasaule jebkad miera laikos redzējusi. Patiesībā šī flote tagad pārāka par visas pārējās pasaules flotēm kopā gan lieluma, gan iedarbīguma ziņā. 4. Trumpis ASV rokās ir atombumba. 5. ASV ir 15 milj. apmācītu vīru, sākot ar šoferiem un strēlniekiem un beidzot ar radara speciālistiem un iznīcinātāju pilotiem, kurus var iesaukt katrā laikā. Tie ir pagājušā kara veterāni. Ir gan atzīts, ka ar katru dienu, kas paiet, viņi kļūst vecāki un vairāk aizmirst, ko iemācījušies, bet patlaban viņiem joprojām ir neatsverama aizsardzības konta vērtība. Militāristu vērtējumi par to, cik ilgi tie vēl savas spējas saglabās, svārstās starp 5 un 10 gadiem, 6. Vissvarīgākais no visa tomēr ir tas, ka ASV ticībā ir vislielākā rūpniecības mašinērija pasaulē. Pat Staļins reiz teicis: „Bez ASV rūpniecības Apvienotās Nācijas nekādi nebūtu varējušas šai karā uzvarēt." Šodien šī rūpniecība ir plašāka un iedarbīgāka kā jebkad.

„Newsweek"

Masariks ziņo par savu Maskavas braucienu

Čehoslovakijas ārlietu ministrs Jans Masariks 1. augustā Prāgā paskaidrojis, ka lēmums par Čehoslovakijas nepiedalīšanos Parīzes konferencē pieņemts bez īpaša spiediena no Maskavas.

Ziņojot par savu un ministru prezidenta, komūnista Klementa Gotvalda braucienu uz Maskavu jūlijā, Masariks konstatēja, ka viņi neesot uz Maskavu „pasūtināti", bet jau divas nedēļas pirms aicinājuma uz Parīzi izteikuši vēlēšanos sastapt Staļinu un Molotovu saimniecisku jautājuma apspriešanai. Jau pirms sarunām ar abiem padomju valstsvīriem bijis skaidrs, ka pašreizējos apstākļos lēmums par piedalīšanos Parīzes apspriedēs revidējams. Šis Čehoslovakijas lēmums nenozīmējot tās ārpolitikas maiņu, un tā joprojām cerot gūt nepieciešamo palīdzību no rietumiem „parastu komerciālo aizdevumu veidā sevišķiem nolūkiem". Pēc Masarika domām pašreizējais stāvoklis nenozīmējot patiesu Eiropas sadalīšanos, kas tiešām būtu bīstama. Gluži otrādi, Čehoslovakija vēloties tādu pat savstarpējas palīdzības paktu ar Franciju, kāds tai jau pastāv ar Padomju Savienību.

Pirms sastapšanās ar Staļinu Masariks atzinis, ka situācija sarežģījusies, jo rietumos izteikti uzskati, ka Čechoslovakija, pieņemot ielūgumu uz Parīzi, būtu nodomājusi grozīt savas attiecības ar Padomju Savienību. Tādos apstākļos Čechoslovakijas piedalīšanos Parīzē tiešām varētu izmantot par ieroci tādiem mērķiem, kādi Čechoslovakijai nebūtu pieņemami. Tādēļ, kad padomju valstsvīri norādījuši uz šo apstākli, arī pašiem čechiem jau bijis skaidrs, ka nepieciešams pirmo lēmumu grozīt. Baumas par kādiem Maskavas draudiem vai ultimātu esot muļķīgas, norādīja Masariks.

NYHT

Pieci fakti un pieci jautājumi

Amerikāņu armijas laikraksts „Stars and Stripes" ziņoja, ka Halifaksā, Jaunskotijā, ieradies Kanadas-Baltijas palīdzības komitejas sekretārs Eiropā barons Sesils Hāns, lai komitejas interesēs apceļotu Kanādu. Vāciski runājošo baltiešu skaitu Vācijā barons Hāns novērtējis uz 380.000. Pēc barona domām Kanāda būtu laba apmešanās vieta pārvietotām personām.

Īsa ziņa, bet nedaudzās rindās uzzinām ļoti daudz.

Pirmkārt, izrādās, ka pastāv kāda Kanādas-Baltijas palīdzības komiteja. Otrkārt, tās sekretārs Eiropā ir vācu barons Hāns. Treškārt, šī komiteja interesējas par Kanādu. Ceturtkārt, Vācijā ir liels, skaits vāciski runājošu baltiešu. Piektkārt, barons domā, ka Kanāda būtu laba vieta DP.

Diemžēl, blakus tik daudz faktiem rodas tik pat daudz neskaidru jautājumu: pirmkārt, ko tuvāk nozīmē vārds „Baltija" komitejas nosaukumā, otrkārt, kā intereses aizstāv šī komiteja, treškārt, kāda īpaša nozīme būtu vāciski runājošo baltiešu skaitam komitejas darbā, ceturtkārt, kas šinī gadījumā domāts ar vārdu baltieši un, vai ziņojumā pieminētām pārvietotām personām būtu kāds sakars ar šo lietu?

DAŽOS VĀRDOS

Beztrokšņa lidmašīnas, lidmašīnas, kas lido ar skaņas ātrumu, un citi padomju aviācijas sasniegumi demonstrēti svētdien Maskavā padomju aviācijas dienā. Staļins runā uzsvēris, ka padomju aviācijai jābūt pirmā vietā pasaulē.

Jachta, kurā izbēguši 9 Norvēģijas kvislingi, sasniegusi Kanariju salas. Pēc tam, kad jachta bija izbēgusi no Norvēģijas, tā pirmo reiz manīta Spānijas ostā Vigo. Tur to apsargāja kāds spāņu mīnu traleris, bet Franko valdība atteicās ziņot, ko domā ar izbēgušajiem kvislingiem iesākt. Anglijas konsuls drīz pēc tam ziņoja, ka jachta no Vigo atkal izbraukusi.

Princeses Elizabetes kāzas ar princi Maunbetenu noliktas uz 20. novembri.

UN saimniecības komisija noraidījusi ierosinājumu izstrādāt jaunu kalendāru.

Slavenajam Meisenes porcelānam, ko ražo pie Drezdenes, tagad malnīta firmas zīme — krustotu zobenu vietā uz porcelāna redzams sirpis un āmurs.

Kāds blusu cirka īpašnieks iesniedzis divjoslu saimniecības padomei lūgumu piešķirt viņam pārtikas papilddevas tāpat kā asinsdevējiem slimnīcās, jo viņš ar savām asinīm barojot blusas.

Arī Anglijā konstatēti saslimšanas gadījumi ar bērnu trieku, kam epidēmisks raksturs.

Nobeļa prēmija par literatūru 1947. gadā piešķirta tikai 28. g. v. norvēģietei Marijai Brekerei par grāmatu „Māte Marija". Jaunā rakstniece kara laikā dzīvoja Zviedrijā un tur sarakstīja grāmatu „Es esmu norvēģu sieviete". Šo grāmatu viņa publicēja ar pseidonīmu, lai Gestapo nevajātu viņas piederīgos Norvēģijā.

Krievi iepērk Berlīnes senlietas

Berlīnē patlaban ir vismaz tikpat daudz antikvāriātu, cik pārtikas tirgotavu, raksta „Daily Mail". Tā ir pati rosīgākā mazumtirdzniecības nozare, jo citās ir ārkārtīgs klusums. Pārējo nozaru tirgotāji vaimanā par preču trūkumu, kamēr antikvāriātu krājumi, šķiet, ir nebeidzami. Divus gadus no vietas berlīnieši nesuši uz vecu lietu tirgotavām savas mantības paliekas, un vēl arvien liekas, ka piedāvājumiem tik drīz nebūs gala.

Pretēji izplatītajam uzskatam, šo tirgotavu citīgākie klienti nav vis amerikāņi, bet krievi. Kamēr amerikāņi un angļi iepērkoties individuāli, izteicies kāds antikvārs, krievi bija organizējuši paši savas iepirkšanas sabiedrības, kas veikalu izvērš plašā mērogā. Amerikānim, kas iepērkas Meisenes porcelāna servizi par 40.000 marku jeb 40 kartoniem cigarešu, tomēr jābaidās, ka viņu varētu notvert armijas ieštādes, bet krievu iepirkšanas sabiedrības iepirkušas reizē 30 līdz 40 servižu.

Krievi gan esot tagad izbeiguši savu iepirkšanas sabiedrību darbību, jo to darījumi saistot parāk daudz uzmanības šādai kapitālistiskai akcijai, kas sociālistiskai sabiedrībai nepiestāvētu. Tagad krievi iepērkot senlietas tikai savā joslā un aizlieguši Berlīnes aģentiem iepirkt joslā mantas un pārvest uz Berlīni pārdošanai. Amerikāņi un angļi sevišķi ieinteresēti porcelāna, kamēr franči vislabprātāk iepērk stikla un kristalla izstrādājumus. Tādu nav trūkums, jo Berlīne pārpludināta ar Bohemijas stikla precēm, kas Berlīnē nokļuvušas Bohemijas okupācijas laikā.

Cik daudz vēl angļi ar mieru taupīt?

ETLIJA PROGRAMMA 12 MĒNEŠU IEROBEŽOJUMIEM — 99 MILJ. IZTRŪKUMS NEDĒĻĀ — ZELTS UN VĒRTSPAPĪRI — KĀDAS IR NACIONĀLIZĀCIJAS SEKAS

Sodien, 6. augustā, Anglijas premjērs Etlijs stāsies apakšnama priekšā, lai izprasītu tā piekrišanu jaunam strādnieku valdības plānam par drastisku ārzemju preču importa samazināšanu, ievērojamu Lielbritanijas bruņoto spēku samazināšanu, lielu pašu zemes produkcijas kāpināšanu. Iemesls šīm prasībām — dolaru trūkums. Sekas jaunajiem ierobežojumiem — vispirms tās, ka angļiem, kas jau līdz šim dzīvoja taupīgi, būs jāiztiek ar vēl mazāk gaļas, mazāk sviesta, maizes, sakņu un augļu konservu.

Strādnieku valdība nolēmusi paplašināt un padziļināt „taupības" programmu uz vēl vismaz 12 mēnešiem. Pie tam sagaidāms, ka sašaurinājumi kļūs vēl krasāki oktobrī, ja stāvoklis līdz tam laikam nebūs ievērojami uzlabojies. Valdība, pēc „New York Herald Tribune" informācijas, nolēmusi tā rīkoties tāpēc, ka neparedz iedarbīgu amerikāņu palīdzību Maršala plāna ietvaros ātrāk kā pēc gada. Kāds augsts ierēdnis izteicies, ka Maršala plāns joprojām nav plāns īstā nozīmē, bet tikai ASV ārlietu ministra runa.

Anglijas ārlietu ministrija jau ievadījusi sarunas ar citām valdībām par soļiem, kas nepieciešami tāpēc, ka visā drīzumā paredzēts atsaukt gandrīz visu angļu karaspēku no Grieķijas un Itālijas. Abas šīs valstis vistiešāk skārs plāns samazināt Lielbritanijas bruņotos spēkus, lai gan ziņo, ka spēku samazināšana skārs arī angļu okupācijas garnizonus Vācijā.

Tirdzniecības kameras priekšsēdis sērs Stafords Kripss nedēļas beigās bija izlidojis uz Parīzi, lai tur apspriestos ar ASV tirdzniecības ministra vietnieku Kleitonu. Angļi gribpanākt atvieglinājumus noteikumos par ASV aizdevumu un tā atmaksāšanu.

Dolaru trūkums ir vislielākā angļu raize. Anglijas imports šogad bijis lielākais pēdējos 27 gados. Ik nedēļu Anglijā ievestas preces par 30 miljoniem mārciņu sterliņu. Ik nedēļu izvestas preces par 21 milj. mārciņu sterliņu. Katru nedēļu Anglija tādā veidā zaudē 9 miljonus. Ar šo zaudējumu strauji dilst ASV aizdevums. No 937 milj. mārciņu, ko Anglija saņēma no amerikāņiem pagājušā gadā, 612 miljoni jau izlietoti. Ja saimniekošana turpinātos līdzšinējā garā, tad viss aizdevums būtu iztērēts jau nākošā februārī.

Var saprast, cik sāpīgi Anglijas strādnieku valdības locekļiem bija pārdzīvot to, ka taisni valdības divu gadu jubilejas dienā ministru prezidentam Etlijam bija jāziņo par stāvokli savai partijai, bet ārlietu ministram Bevinam tai pašā dienā bija jālūdz savi vecie cīņas biedri arodbiedrībās saprast stāvokli un atteikties no iecerētās piecu dienu darba nedēļas. Taisni šai dienā valdības locekļiem bija jāizrunā baigie vārdi — „valsts bankrots".

Līdz valsts bankrotam Anglijai gan vēl ir tālu. Amerikāņu laikraksti aizrāda, ka sliktākā gadījumā Anglijai būs jāķeras pie savām rezervēm. Vispirms Anglijai ir zelta rezerves. Cik tās lielas, tas ir rūpīgi sargāts noslēpums, bet visiem esot zināms, ka angļu zelta krājumi ir otri lielākie pasaulē pēc ASV krājumiem. Anglijai pieder arī daudz akciju un vērtspapīru no citu valstu un arī ASV rūpniecības uzņēmumiem, kurus tā sliktākā gadījumā varētu pārdot. Daži amerikāņu politiķi tāpēc jau izteikuši domas, ka Anglija nebūtu pelnījusi lielāku palīdzību no ASV, kā to saņemtu citas valstis. Citi gan iestājas par plašu atbalstu angļiem.

Bet, neraugoties uz zelta un vērtspapīru krājumiem, jāsaprot, ka Anglijas saimniekotājiem nav viegla sirds, ja tieši tai dienā, kad kurināmā sagādes ministrs Šinvels atkal aicināja strādniekus pavairot ogļu produkciju, Svonsī ostā pienāca pirmais kuģis ar ASV oglēm. Anglijā, kuŗas bagātība vairākus gadu simteņus vislielākā mērā dibināta uz melno dimantu — akmeņogli, tagad jāieved ogles!

Kas tad noticis? Ļoti daudzi, gan pašā Anglijā, gan ārpus tās, domā, ka vainīga strādnieku valdība. Ziņas, ka draudētu valdības krize, gan šķiet pārsteidzīgas. Etlijs paziņojis, ka viņam nav nodoma radīt koalīcijas valdību, kā to bija ieteikuši daži konservatīvie. Bet tas neizslēdz visnopietnāko un bargāko kritiku, kādu strādnieku valdība līdz šim divi gados piedzīvojusi. Šais divi gados punktu pa punktam izpildīta strādnieku partijas nacionālizēšanas programma. Bet saimnieciskā atveseļošanās nav sākusies. Laikam gan nepatīkamāka par opozicijas kritiku strādnieku partijai bijusi atziņa, ka viņas pašas ministri tagad bijuši spiesti iestāties par turpmākās nacionālizēšanas programmas vilcināšanu. Par to runājis premjērs Etlijs, par to runājis arī apgādes ministrs Vilsons, kas pieprasījis, lai nacionālizē tikai tiešo tēraudrūpniecību, kamēr visas ar tērauda ražošanu saistītās blakus nozares līdz turpmākam atstāj privātā īpašumā.

Interesanti šai sakarībā pieminēt rakstu „Neue Zürcher Zeitung" par rūpniecības nacionālizēšanas sekām Francijā. Šveices laikraksts konstatē, ka šāda rīciba nav vis uzlabojusi, bet lielā mērā kavējusi Francijas uzplaukumu. Nacionālizēto uzņēmumu darbība kļuvusi gausāka un neiedarbīgāka. Ironiskā kārtā Francijas sociālisti, kas tik nikni karoja tret trestiem, pēc uzņēmumu nacionālizēšanas sāk apvienot tos „manutu" karteļos. Strādnieku attiecības ar nacionālizēto uzņēmumu vadību nevis uzlabojas, bet pasliktinājas, streiki kļūst vēl neatlaidīgāki un biežāki.

Tas pats, kaut ne gluži tik lielā mērā, vērojams arī Anglijā. Arī tur nemitas streiki nacionālizētos uzņēmumos, kaut nevar noliegt, ka angļu strādnieka disciplīna un pienākuma apziņa ir daudz lielāka. Šī apziņuma dēļ arī Anglijas jaunākās krizes vērotāji pasaules presē nesagaida krasas pārmaiņas vai pat valdības krizi. Angļu tauta gan prasa no savas valdības atklātu valodu, bet kad šo valodu dzird, tad visiem līdzekļiem cenšas savu valdību grūtā brīdī atbalstīt. „New York Herald Tribune" par to raksta: „Jautājums tagad ir tas, cik daudz vēl angļu tauta ar mieru taupīt. Un pat niknākie strādnieku valdības pretinieki uz to atbild — ļoti daudz!"

A. Lp.

Kāpēc Rumānijā vēl valda karalis?

Rumānijas karalis Michaels ir valdītājs monarchs, kas nevalda. Tā viņu raksturo „New York Times", kas vēl piebilst, ka teorētiski viņš var atlaist valdības, izsludināt jaunas vēlēšanas, amnestēt, ierosināt likumus. Praksē visa reālā vara pieder komūnistiskajai Petera Grozas valdībai un krievu armijai, kas joprojām okupē Rumāniju.

Divreiz nedēļā karalis Michaels izpilda valdītāja monarcha formālitātes, ierazdamies Bukarestā uz „apspriedēm" ar sava kabineta ministriem. Pārējo laiku viņš pavada, ceļodams starp savām divām rezidencēm — pili Savarsinā tuvu pie Ungārijas robežas un pili Sinajā, kas atrodas augstu kalnos 150 km no Bukarestas. Viņam pieder 10 automobiļu, viena divmotoru lidmašīna un viena sacīkšu motorlaiva. Viņam patīk braukt ar visiem šiem satiksmes rīkiem tik ātri, cik vien tie spēj. Viņa slaidos automobiļus bieži redz traucamies pa Rumānijas šosejām, un vienmēr pie stūres ir karalis pats.

Šķiet diezgan mistiski, saka amerikāņu laikraksts, ka komūnisti atļauj Michaelam, kas ir vācu Hohencolernu dzimtas atvase, palikt uz Rumānijas troņa. Viens iemesls varētu būt tas, ka Michaelam ļoti daudz labvēļu rumāņu zemnieku vidū. Otrs iemesls varētu būt tas, ka viņš bijis pietiekami veikls tad, kad zemē ienāca krievu armija, atteikties no sadarbības ar Antonesku pronacistisko valdību.

Tomēr pašā pēdējā laikā ienākušas ziņas, ka komūnisti tagad gatavojoties no Michaela atbrīvoties vai vismaz atņemt viņam pēdējās formālās varas atliekas. Reportieri ziņo par pieaugošu antimonarchistisku noskaņojumu valdības aprindās un pieaugošu satraukumu galma aprindās. Amerikāņi un angļi, kas uzturas Bukarestā, ziņo, ka krievi acīm redzot negrib, lai tad, kad viņa savu armiju no Rumānijas atvilks, tur vēl paliktu monarchs, kas varētu mēģināt iespaidot Padomju Savienībai labvēlīgo valdību.

NYHT

gaida bads?

na pati izlietoja ap 90 proc. no pasaulē ražotiem rudziem.

Pēc Huvera aplēsumiem, pārtikas krizes novēršanai līdz 30. septembrim nepieciešami šādi graudu pievedumi: Eiropai 8.390.000 t, Dienvidamerikai 1.000.000 t, Dienvidaftrikai un Jaunzēlandei 198.000 t, Vidējiem austrumiem 100.000 t, Indijas okeana zemēm 2.886.000 t un Klusā okeana zemēm 1.910.000 t, kopā 14.484.000 t. Tautsaimnieki pieņem, ka pieminētā periodā graudu izvedumus varētu dot: ZASV 4.220.000 t, Kanādā 2.300.000 t, Argentīna 2.375.000 t, Austrālija 992.000 t, Brazilija 200.000 t, Lielbritanija 100.000 t, Eiropas rietumu valstis 40.000 t, Pad. Savienība 300.000 t, Burma 75.000 t, pārējās 295.000 t, kopā 10.879.000 t. Tātad iztrūkst apm. 4 milj. tonnu. Paturot prātā sagaidāmās grūtības 1948. g. pavasarī, domā, ka visai pasaulei trūkst vairāki desmiti miljoni tonnu labības un citu pārtikas produktu.

Tautsaimnieki domā, ka krize tomēr nav novēršama, ja visas valstis sadarbosies un visā pasaulē pāriku izlietos racionāli. Kopdarbības veicināšanai šinī plāksnē ir jau bijuši vairāki mēģinājumi arī agrāk un proti: 1935., 1943. un 1945. gadā. Pēdējais mēģinājums notika Kanādā Kvebekas pilsētā, kur konstruējās FAO (Food and Agriculture Organization) ar 42 nāciju līdzdalību (bez pad. Savienības). Konferencē konstatēja, ka puse no pasaules iedzīvotājiem nesaņem pārtiku 2250 kaloriju apmērā. FAO atzina, ka līdz 1960. gadam jādubulto piena un pākšaugu produkcija, augļu un sakņu produkcija vairāk kā jādubulto, bet graudu ražas gaļas produkcija jāpalielina par ceturto daļu.

1946. gada pavasarī, Vašingtonā, rosināja dibināt pārtikas stāvokļa uzlabošanai „World Food Board" — pasaules pārtikas departamentu. Kopenhagenas konferencē 1946. gada oktobrī pieņēma Lielbritanijas priekšlikumu par „Pasaules agrārās bankas" dibināšanu, pieaicinot pie tās arī Krieviju un Argentīnu. Kā tiešs turpinājums šim darbam uzskatāma konference Parīzē. Vai pasaule tiks tālāk par rezolūcijām un vai izsies draudošo bada rēgu atvairīt, rādīs nākotne.

F. Grīnbergs

Sludinājumi

†

1947. g. 26. jūlijā Ambergas DP slimnīcā nomira mūsu mīļā

Marija Klevère

Apbedīta 29. jūlijā Kaiserinas kapos.

Viņu mīļā piemiņā paturēs

dēls un draugi.

ārvedot mums naudu pa pastu, izmirstiet uz pārveduma talona pusē atzīmēt, par ko jūs ksājiet

Pāvests Pijs XII vērtē sportu:

„Pretinde ērtai un izlaidīgai dzīvei"

Pagājušā rudenī, kad Augsburgā dibinājās Latviešu sporta un fiziskās audzināšanas padome, kādas nometnes pārstāvis žēlojās, ka bīskaps Urbšis atklātās runās nodevējis sportu par latviešu jaunatnes morāles grāvēju. Izrādās, ka pāvests Pijs XII ir gluži citādās domās. Apsveicot Giro d'Italia riteņbraukšanas sacensības dalībniekus un 10.000 itaļu sporta jauniešus, Svētais Tēvs nesen teicis:

„Sports ir iedarbīga pretinde ērtai un izlaidīgai dzīvei, tas rada kārtības sajūtu, vairo paškontroli un pašapziņību. Jūs redzat, ka sporta iespaids smiedzas pāri parastajām ķermeņa pretestības spējām, saplūstot ievērojamā tikumiskā spēkā. Zeme, kas veido spēcīgu sporta kustību, ir arī zeme, kurā izkopta jēga par parasto teicienu „fair play." Tas nozīmē brunnieciskumu un cīņas spēku, kas apkaro daudzas vājības, izsargājot arī no šovinistiska nacionālisma."

Dzirdot šos vārdus, nav brīnums, ka Vatikāna valstī valda arī mošs sporta gars. Pēc pēdējām ziņām, tur nodibinājušies 5 sporta klubi un sākušās meistarsacīkstes futbolā. Vatikanā pašreiz ir 950 iedzīvotāju, pie kam 746 (547 vīrieši un 199 sievietes) tikai ar pagaidu uzturēšanās atļauju. Iedzīvotāju vairums šveiciešu un itaļu — to tautu pārstāvji, kas tik ļoti ciena futbolu. Baznīcas valstī pret 569 itaļiem gan stāv tikai 112 šveicieši — pāvesta sardzes locekļi. Klāt vēl nāk 94 priesteri — pilntiesīgi Vatikāna pavalstnieki un 37 citi iedzīvotāji, kas arī nav vienaldzīgi pret sportu. Vatikāna sporta klubiem ļoti skanīgi nosaukumi. FC. Virtus futbola vienībā spēlē pārvaldes darbinieki. Vārds Virtus apzīmē visu, ko saprotam garīgā un fiziskā spēka virišķīgā izpausmē. Pāvesta sardzes vīri apvienojušies FC. Fides (godīguma un uzticības simbols), bet FC. Fortitudo (enerģija) rindās redzami Vatikana pilntiesīgie pavalstnieki. FC. Viribus Unitis (latviski tulkojot — ar apvienotiem spēkiem) nodibinājuši svētās pilsētas grāmatrūpnieki, galvenokārt burtlicēji. FC. Spes (cerība) vienībā ir pāvesta vasaras rezidences Kastelgandolfo personāls. Vajaga būt sīvai cīņai, kad „Enerģija" futbola laukumā tiekas ar „Cerību" vai „Ar apvienotiem spēkiem!"

S i x

Bebe Ruts brauc!

Vēstule Latvijai no Amerikas

Amerikāņu prātus pašreiz nodarbina tikai 2 jautājumi: bezbols un — kas uzvarēs nākamajā gadā prezidenta vēlēšanās.

Raksti par bezbolu katrā laikrakstā aizņem 3 lappuses, atstājot pārējo sportu pilnīgi ēnā. Sporta nodaļas 4. lappusi kristīgi sadala golfs un zirgu sports. Vakar, esot pilsētas centrā, ievēroju, ka pa ielu virzās auto rinda, neganti pūšot. Pirmo mašīnu apsargāja ar motocikletiem braucoši policisti. Kāds masīvs vīrs pa mašīnas logu māja ar roku detroitiešiem, bet daudzi tūkstoši cilvēku sveica vīru mašīnā. Vai Detroitā ieradies prezidents Trumens? Tad izdzirdu, ka mans kaimiņš sauc: „Bebe Ruts!" Nu viss kļuva skaidrs. Biju pavisam piemirsis iepriekšējās dienas informāciju laikrakstā, ka Detroitu šodien apciemos amerikāņu visu laiku labākais bezbolists Bebe Ruts, kura sasniegumi nav pārspēti līdz pat šai dienai.

Lūdzu, tā ir Amerika! Tā amerikāņi mīl savu sportu un sporta slavenības.

Detroitā, jūnijā.

V. Pormanis

Harijs Lazdiņš,

Latvijas bij. valstsvienības futbolists

TRĪSPADSMIT

Šogad paiet 20 gadu no liepājnieka H. Lazdiņa sporta gaitu sākuma. Viņš 18 reizes bijis Latvijas valstsvienības vārtsargs futbolā un sportam uzticīgs arī emigrācijas dzīvē Augsburgā. Šodien Lazdiņš pastāsta par savu laimes skaitli 13.

Cilvēki daudzas nelaimes saista ar skaitli 13. Tāpēc savādi, ka man tieši šis tik bieži ienīstais skaitlis vienmēr bijis laimes nesējs.

Atceros 1929. g. 13. oktobri Rīgā, kad Liepājas Olimpija absolvēja izšķirēju spēli Latvijas meistarības izcīņā ar RFK. Lietū izmirkušajā LSB laukumā risinājās ļoti siva sacensība. RFK bieži izcīnīja pārsvaru laukumā, bet olimpiešu aizsardzību pārspēt nevarēja. Olimpija uzvarēja 2—0 un ieguva Latvijas meistarnosaukumu. Reti kad rīdzinieku skatītāji tā bija jūsmojuši par Liepājas futbolistiem!

1938. g. 13. novembrī Rīgā JKS laukumā Olimpijai bija draudzības sacīkste ar RFK, kas posās savai tālajai turnejai uz Maltas salu. Darbojāmies bez 3 saviem labākajiem spēlētājiem (Laumaņa uc), kurus aizstāja Rīgas JKS futbolisti. Uzvarējām tomēr 3—2. RFK uzbrucēji nevarēja mani pārspēt, jo bija — 13. datums.

Vēl reiz trīspadsmit: 1935. g. 13. okt. Karalaučos notika Vācijas — Latvijas pirmā valstu sacīkste futbolā. Ar satraukumu gaidījām spēles rezultātu. Vācieši nodemonstrēja ļoti labu futbolu, un mēs zaudējām 0—3, taču pretiniekam šī nebija viegli izcīnīta uzvara. Vācieši gan ieguva 3 vārtus, bet domāju, ka tā bija labākā spēle manā sportista karjērā. Un atkal 13. datumā!

Augšminētie nav vienīgie piemēri. Trīspadsmit bijis mans laimes skaitlis vēl daudzās citās sacīkstēs un nō tā nekad neesmu izvairījies arī savā ikdienas dzīvē.

Heino Lips — lielisks atlēts

Igaunis Heino Lips, kas tagad reprezentē PSRS, šogad jau 3 reizes labojis Eiropas rekordu lodes grūšanā. Viņš pagaidām „apstājies" pie 16,72 m rezultāta. Lips ir lielisks atlēts. Viņš sver 101 kg, bet tomēr izrādās ļoti ātrs un vispusīgs. Tā personīgie rekordi ir: 100 m 11,1 sek., 400 m 51,0 sek., 1500 m 4:25,0 min., 110 m barj. — 16,1 sek., augstlēkšanā 1,70 m, tāllēkšanā 6,53 m, diskā 48,53 m (PSRS rekords). Igauņu atlēts bez tam vēl ir teicams svara cēlājs, slēpotājs un basketbolists. Lipa lielākais sapnis: uzvara 1948. g. olimpiskās spēlēs Londonā. Viņš izvirzījies par igauņu visu laiku labāko lodes grūdēju. Pārspēti arī Arnolds Vidings (Eiropas meistars 1934. g. Milānā — 16,06 m), Aleksandrs Krēks (Eiropas meistars 1938. g. Parīzē — 16,42 m) un igauņu teicamākais reprezentants pašreiz emigrācijā — Augusts Mālsteins.

10 GADU PASAULES MEISTARS

„Džo Luiss šogan vairs neaizstāvēs savu pasaules meistartitulu boksā, bet ies ringā tikai 1948. gadā" — šajās dienās Ņujorkā paskaidroja „Melnā dimanta" menadžers Maršals Malless. Ņujorkas „Twentieth Century Club" direktors Strauss domā, ka līdz tam laikam Džo Luisam izdosies sameklēt pirmklasīgu pretinieku. Vai tad Luiss tiešām ir neuzvarams? Pasaules čempions viņš kļuva 1937. g. 22. jūnijā, kad 8. gājienā pieveica toreizējo meistaru amerikāni Bradoku. Ilgāk par Luisu pasaules meistara „tronī" savā laikā sabija tikai „lielais" Sulivāns — 10 gadu 7 mēnešus.

LATVIEŠU UN LIETUVIEŠU BASKETBOLISTU DRAUDZĪBA

Amerikāņu joslas latviešu basketbolistu vadītājs Arnolds Aizstrauts mums izteicās: „Pēdējā laikā daudz pūļu veltīts, lai padziļinātu latviešu un lietuviešu emigrācijā esošo basketbolistu draudzību. Turpmāk centīsimies rīkot vairāk kopēju sacensību. Ievērojams notikums būs 16. un 17. augustā, kad Vircburgā notiks turnīrs, kur lietuviešu spēcīgā vienība Kovas (Šeinfelda) sacentīsies ar Darmštates Kursas, Hanavas YMCAs un Vircburgas YMCAs basketbolistiem. Lietuvieši principā piekrituši rudenī piedalīties plašā basketbola turnīrā ar latviešiem, sacenšoties ne vien abu tautību labākajām vīriešu vienībām, bet arī jaunatnei un sievietēm."

V. BAUMANIS UN K. ĀRENS FRANCIJĀ

LS un FAP vadītāja vietnieks V. Baumanis un izlases futbolists K. Ārens pašreiz izbraukuši uz Franciju. Ārenam ir piedāvājums futbola klubā. Vēl nav zināms, vai mūsu sportists šim aicinājumam sekos.

AUGUSTĀ UN OKTOBRĪ — DAUDZ SPĒĻU BASKETBOLĀ

Dažādās latviešu nometnēs augustā un oktobrī risināsies basketbolistu kvalifikācijas turnīra spēles. A klasē sacentīsies Darmštates, Hanavas, Vircburgas, Hersbrukas un Augsburgas - Ingolštates vienības; B kl. — Švābachas, Memingenas, Manheimas, Eslingenas un Frankfurtes basketbolisti, C kl. 1. grupā — Hanavas 2. vien., Darmštates 2. vien., Manheimas 2. vien., Kaseles, Fuldas un Babenhauzenas vienības, 2. grupā Eslingenas 2. vien., Augsburgas 2. vien., Felbachas, Šorndorfas un Minchenes basketbolisti, bet 3. grupā Vircburgas 2. vien., Baireitas, Pegnicas, Rēgensburgas, Fišbachas, Valkas un Nirnbergas darba vīru vienības. Visās nometnēs jārūpējas par tiesnešu apmācīšanu, jo turpmāk spēles varēs vadīt tikai pārbaudīti tiesneši. A klases vienības sacentīsies 2 gājienos. Sarīkojums beigsies 26. okt.

ESLINGENAS SPORTISTI KLEINKECĀ

Eslingenas YMCAs jaunās paaudzes sportistu viesošanās Kleinkecā bija pirmais sporta sarīkojums šovasar šajā nometnē. Volejbolā sacensība ilga turpat 2 stundas. Spēkošanās izvērtās ļoti vienlīdzīga. Trešo setu viesi galu galā beidza 18—16 savā labā, izcīnot uzvaru. Basketbolā atkal uzvarēja kleinkecieši (Elmuts, Tiltiņš, Dauguļonoks, Kiršs, Ģaliņš, Kļaustiņš) 30—26.

Sesta (Austrija) un Meaca (Italija), kas pēdējos 20 gados bija ļoti iemīļoti vārdi Eiropas futbola sportā, atvadījušies no aktīvo sportistu dzīves. Meaca pēdējā spēlē vairs nebija tas veiklais „kaķis", kādu skatītāji viņu paraduši redzēt. Sestas „gulbja dziesma" bija Vīnes-Presburgas pilsētu sacīkstē. Tur viņu apbalvoja ar Austrijas futbola savienības zelta goda nozīmi.

Nikolajs Krikovs sacīkstēs Maskavā sasniedza jaunu PSRS rekordu peldēšanā 100 uz muguras — 1:08,9 min.

„KONNERSREUTAS BRĪNUMS"

ZINĀTNIEKU ATZINUMI PAR TEREZI NEIMANI

(5. turpinājums)

No 4 ārstiem, kuru paciente Tereze bijusi no 1918.—1926. g., trīs viņas smagās kaites (aklumu, paralizi, krampjus, sirdskaiti, kuņģa slimības, utt.) atzinuši par histerijas pavadparādībām (skat. Deutsch, Konnersreuth in ärztlicher Betrachtung 57—8. lp.). „Brīnišķīgās izdziedināšanas" līdz ar to zaudē visu savu brīnuma mirdzumu. Histerijas pusteatrālās, pusneurotiskās pavadparādības tiešām var izbeigties pašas no sevis. Tas būtu psichatrijas, ne reliģijas jautājums.

Daudzi autori uzsver, ka Terezes ciešanas patiesībā esot ļoti teatrālas. Vācu garīdzniecība ir bijusi ļoti sašutusi, piem., par šādu „Kristus uzliktu ciešanu" gadījumu.

1930. g. 25. jūlijā Tereze sāka palīgmācītājam: „Rīt jums būs jāpiedzīvo mazas bailes". Un tiešām: otrā dienā viņa sauc garīdznieku pie sevis. Viņai bijis jācieš par kādu mirstošu meiteni. Viņa vēmusi asiņainas gļotas. Tad paņēmusi tīru kabatas lakatiņu un pēkšņi izvēmusi pirms 12 stundām sv. vakarēdienā saņemto dievmaizīti. Viss tas zīmīgā kārtā noticis tad, kad neviena nav istabā. Tagad „izvemtā" dievmaizīte stāv uz kabatas lakatiņa, pilnīgi nebojāta savā formā, tikai vienā maliņā mazs asiņu plankumiņš. Dr. Deičs uzskata par visabsurdāko neiespējamību, ka samiekšķējusi, plāna dievmaizīte varētu tikt nesalauzīta norīta, 12 stundas atrasties kuņģa sulā un tad nebojāta caur šauro rīkles kanālu atvemta atpakaļ. Pēc viņa domām vienīgi ticamā versija ir: Tereze dievmaizīti paņēmusi zakristejas apkopšanas laikā. Saslapējusi mutē, pret smaganām mazliet notriepusi ar asinīm un izspļāvusi uz kabatas lakatiņa. Deičs ļoti asi uzstājas pret tādu spēlēšanos ar reliģiskiem priekšstatiem un kristīgo cilvēku svētumu vulgarizēšanu. (Skat. Fahzel, Konnersreuth, 98.—100 lp.)

Histerijas diagnoze nes sev līdz visai svarīgus secinājumus. Tā kā histeriski slimnieki tiecas uz teatrālām izdarībām, tad arī Terezes Neimanes izteikumi būtu rūpīgi pārbaudāmi. Viņu ticamība nav liela un prasa pierādījumus. Sevišķi uzmanīgi nāktos pārbaudīt Terezes apgalvojumu: Kristus runā caur viņas muti.

To ļoti labi apzinās arī Konnersreutas draugi. Tādēļ viņi cenšas par katru cenu apgāzt histerijas diagnozi. Vēsturnieks Gerlichs šim nolūkam ziedo turpat 400 lappušu. Ļoti asi pret histerijas diagnozi uzstājas čechs Hineks. Pret to liecina arī daži citi.

Diemžēl, autoritāšu spriedumi (prof. Martini, prof. Evalds, psichiatrs Lechlers) tomēr histerijas diagnozi atzīst par pilnīgi drošu. Ārstu aprindas noteikti nostājas Dr. Deiča pusē. Nopietno medicīnas žurnālu atsauksmes šai ziņā ir nepārprotamas (Deutsche Med. Wochenschrift, 1933., 303. lp., Münch. Med. Wochenschrift, 1933., 230. lp.; Medizinische Welt, 1933., 291. lp.).

Līdz ar to mēs savos pārspriedumos nedrīkstam vienkārši palauties uz to, ko Tereze Neimane par sevi saka. Mums nepieciešami pierādījumi. Mēs nedrīkstam ielaisties tā sauktajos „apļa slēdzienos", tas ir, Terezes izteikumu ticamību pierādīt ar faktiem, kas galu galā balstās uz šo ticamību. Diemžēl šai loģiskajā grēkā ir krituši daudzi Konnersreutas aprakstītāji. Viņi pierādāmo pierāda ar to, kas pats ir jāpierāda.

Bez pašas Terezes, otrs svarīgākais ziņu avots ir mācītājs Nabers. Daudzreiz, diemžēl, arī uz šo avotu nevaram paļauties. Viņš ir lauku mācītājs bez dziļākas izglītības. Savos spriedumos viņš ir viss, tikai ne kritisks zinātnieks. Daudzi autori viņam pārmet naivitāti, lētticību un mistikas literātūras pietiekamu nepazīšanu.

Prof. Martini Regensburgas bīskapam rakstītā atsauksmē saka: „Kas attiecas uz pašu mācītāju Naberu, tad es negribētu neko vairāk teikt, kā tikai to, ka ne par vienu citu Konnersreutas notikumu personu es neesmu tā pārliecinājies, ka par viņa caur un caur naivo, ticīgo līdzpārdzīvošanu" — (pēc manuskripta).

Par Nabēra sugestivo iespaidu uz histerisko Terezi Dr. Deičs raksta: „Kādā atsauksmē Romas aktos lasām: „Mācītājs Nabers neapšaubāmi izdara uz Terezi Neimani nozīmīgu ietekmi. Mans uzskats ir, ka viņš „kopj" Terezes Neimanes svētumu . . . Kas ilgi sagājies ar psiasteniskajiem un histeriskajiem, tas nevar atturēties no uzskata, ka Tereze runā mācītāja Nabera ietekmē, jā, viņa ir tā klusa atbalss" (Wunder oder Hysterie? 30. lp.).

Piektdienu ciešanu laiks Terezei ir pilns dīvainām vīzijām. Uz īsu brīdi, parasti 1—3 minūtēm, viņa krīt nemaņā. Viņa nejūt vairs to, kas notiek apkārtnē. Acis seko kādām svešām ainām, svešiem tēliem. Jūs varat viņas seju aizsegt ar roku, acis kustas tikpat mundri. Jūs varat aizkart acu ābolu, viņa to nejūt. Roku kustības un sejas mīmika ir tādas, it kā viņa dzīvotu līdz kādas citas dzīves notikumiem. Parādās pēkšņi sāpju izteiksmes vaibsti, dusmas, brīžiem rokas tiecas pretim kādai neredzamai būtei, seja staro pārdabiskā skaidrībā.

Kāds aculiecinieks juties gluži satriekts Terezes Kristus nāves vīzijas laikā: „Te viņa stiepj savas rokas lūdzoši uz priekšu, te sažņaudz tās vienu otrā, te, sāpēs cīnoties, spiež pie krūtīm. Drīz viņa paliec galvu tai virzienā, no kura skan krustā sisto vaidi. Beidzot viņa sabrūk spilvenos, sastingst kā mirusi. Nāves izteiksme ir bālajā sejā. Viņa paliek nekustīgi gulam, kā līdzi Kristum nomirusi."

Vīziju starpbrīžos viņa atrodas divainā pusmiegā. Viņas atbildes ir bērnišķīgas un drausmīgā franku dialektā. Viņas prāts līdzinās 5 gadus veca bērna prātam. Viņa neprot vairs skaitīt, nepazīst apustuļus. Judass viņai ir „Der Mo, der den lieben Heiland gern hat", jo viņš viņu nododams skūpstījis. Pēteris ir: „Der Ohrwaschelabschneider" utt. Nabers šai sakarībā min bībeles vārdus: „Ja jūs nebūsiet kā bērni . . ."

Brītiņu pa brītiņam viņa krīt atkal ekstazē. Tad nāk „pacilātā miera" stāvokļi, kurā Kristus viņu stiprinot un pats runājot ar viņas muti.

(Turpinājums sekos)

†

Mūsu mīļā māte, vecmāmiņa un krustmāte

Emma Ādmine dz. Zaļaiskalne,

dz. 1873. g. 30. jūlijā Skaņkalnu pag., m. Mazsalacas pag. Radziņu Talču mājās 1947. g. rudenī, apbedīta Mazsalacas draudzes kapos.

Dziļās sērās

vet. ārsta G. Ādmiņa, agr. Br. Plaudes, Dr. V. Melnalkšņa ģimenes Vācijā un cand. iur. N. Ripkes ģim. Tālajos austrumos.

Tik vientuļa Tu dzīves gaitas beidzi,
Ne mīļa sirds, ne mīļas rokas
Tevi nāves stundā neapkampa.

Pateicība

Izsakām izjustu pateicību visiem, kas piedalījās mana nelaika vīra, mana tēva

prof. KĀRĻA PURIŅA

sirsnīgā izvadīšanā viņa aizsaules ceļā.

Sirsnīgs paldies par mīļajiem vārdiem, dziesmām un izteikto līdzjūtību. Sevišķa pateicība Grevenes latviešu grupas vadībai, lietuviešu un igauņu pārstāvjiem, mācītājam H. Ulmaņa kungam, V. Mūzikanta un O. Tālnora kungiem.

Atraitne un meita

Lūdzam atsaukties nometnes „Daugava" komitejas sekretāru **A. Antiņa** kungu, kas piesūtījis RM 14.—, bet mums nav zināma tuvāka adrese.

„Latvijas" apgāds

Kārlis Kampe no Rigas RUV meklē draugus un paziņas: (13b) Gauting b. München, DP Sanatorium, B. 2, Zim. 106.

„LATVIJAS" ABONEMENTS,

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks. iesk.), maksā RM 7.— mēnesī; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eksemplāriem — RM 6.— mēnesī par eks. Sludinājumu maksa: RM 3.— par vienslejīgu iespiedrindu vai tai atbilstošu telpu; piederīgo meklēšanas sludinājumi par puscenu, bet ne mazāk kā RM 6.— par sludinājumu.

Abonementu pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (13b) Günzburg/Do., Bürgermeister-Landmann-Platz 7.

VIŅŠ PARĀDA RAKSTURU...

Maršala plāna sadarbības kuģis aizbrauc, bet viņš paliek savā izolācijas salā, nevērojot tuvojošos saimnieciskās krizes valzivi.